

ՐԱՏՆՄԻԻՄԱ

ՏԻՆԻ, ԱԽԼԱԳԻ, ՖԵՆՆԻ ՎԷ ՍԻՅԱՍԻ

ՀԱՅԹԱԼԸԳ ՂԱԶԷԹԱ

ՃԻԼՏ 3

ԻՍԹԱՆԳՈԼ, ՅՈՒՆԻՍ 13, 1913.

№ 24

ՊԵՆՏԻ ՄԱՆՍՈՒՍԼԱՐ

«ԲԱՍԻՄ»

Մէյտանն ը մաթպուաթըմըգտան պիր զաթ տահա էքսիլտի: Ժառնակըն սահիպի իմթիյազ վէ միւտիրի մէսուլը օլան Միսաք էֆ. Գօչունեան (քի տահա զլյատէ «Գասիմ», իւնվա-նըլլա մալիւմ իտի,) պիր գաչ այ էսիրֆիրաչ օլտուգտան սօնրա իրթիհալ էյլէտի: Միւթէ-վէֆֆա տահա քիւչիւք չօճուգ իքէն վաթմանը օլան կիւրիւնտէն Այնթապա կէլէրէք, թահսի-լինին իւք սէնէլէրինի օրատա կէչիրմիչ օլտու-ղունտան, Այնթապը պիր իքինճի վաթման կիպի սէվէր իտի, պինաէն ալէյն քէնտի իլէ պիր հէմէհրի մագամընտա մուարէֆէ էտէր իտիք: Նիչէ տէֆալար քէնտինին իտարէխանէսինի զիյարէթ էթալիյիմիդտէ քէնտինէ մախսուս չէվգ ու չէթարէթլէ միւստահէպէյի Այնթապ խաթըրէլէրինէ տէօնտիւրիւր վէ օրատա կէ-չիրտիյի սէնէլէրին քէնտի խէյալը իւզէրինտէ պէօլիւք վէ պազի թէէսիր պրագմըչ օլտու-ղունը կէօսթէրի իտի:

Գօչունեան էֆ. չէն թապիաթլը վէ միւսա-հէպէսի ճալիպ պիր զաթ օլուպ միւչթագը պուլունտուղու նարկիլէյի տէ թիւթալիւմէյէ պաշարաւ իշթահլէ կիւլէրէք վէ սէօլէյերէք էյլէնճէլի վազթ կէչիրի իտի: Աիլէ հայաթըն-տա վալիտէսինէ օլան հիւրմէթ վէ մուհապ-պէթի վէ քէնտինին չօճուղու օլմատըղը հալ-տա պիրատէրինին էվատարընա կէօսթէրալի մուհապպէթ վէ ճիատի հիւմայէ անըն խանէ-սինի փէք մէսուա պիր տալիւր գըլմըչ իտի:

Գասիմին մաթպուաթ տալիւրէսինտէ կէօրալի-յիւ իւրամէթ վէ սէնէլէրտէն պէրու հազմագ-տա տէվամ էթալիյի ամէլի պէնտլէր՝ քէնտինի

պիւթին միլլէթին նագարընտա պէլլի պիր մուհարրիւր մէվգիինէ չըգարմըչ իտի: Օ՝ գուվ-վէթլի խայալըլլա րօնանքիֆ տալիւրէյէ տահա զի-յատէ մէյլ էտէր վէ աինի տալիւրէտէ Նարնիպցինին վիսքիֆ տուալարընտան միւթէլէզզիզ օլուր իտի: Միլլի իհթիյաճաթը գօլայ հիստ էտէր վէ օ իհթիյաճաթը միւլէսսիր պիր սուրէթտէ թէր-սիւմ էթմէյի պիլիւր իտի: Ատի էհալինին ահ-վալըլլա իշթիրաքտա օլուպ նիչէ սըրալարտա անլէրին մուվաֆֆագ թէրճէմանը օլմուչ տըր: Քէնտի աիկէրլէրին թահթ ը իտարէսինտէ պու-լունան զազէթալարտա իշլէր իքէն՝ ճալիպ գա-լէմիյլէ հազարըղըն օգուտուր վէ քէնտիսի ժառնակ զազէթասընը նէչը էթմէյէ պաշա-տըղընտա անտէ քէնտինէ րէֆագաթ էթմէք իշլին մուգթէտիր հազանլար պուլուր իտի: Ժառնակ խուսուսա իսթանպօլտա ումում է-հալի թարաֆընտան հիւմն ի գապուլ պուլան պիր զազէթա օլտու իսէ սէպէպի զանըմըգճա պու իտի քի, անտէ ումումա աիտ օլան մէսլ-լէլէրտէն սէրպէսթ պիր սուրէթտէ պահս էտի-լիւր իտի:

Գօչունեան էֆ. կէրէք քէնտինին թահսիլ վէ թէրպիլէսինի էլտէ էթմէքտէ վէ կէրէք զազէթասընը թապ ու նէչը էթմէք էմրինտէ ինֆօզնուքիւն վէ սէպաթ իլէ իշլէյերէք քէն-տի իքթիտարը վէ լիյադաթընը իսպաթ էյլէ-միլլ տիր:

Գօչունեան էֆ. իլէ սօն միւլադաթըմըզ զայէթ րիգգաթէնկիզ օլմուչ տըր: Վէֆաթըն-տան 10 կիւն գատար էվլէլ պիր չօճուգ կէօնտէրիպ պէնի տալէթ էյլէմիլ իտի: Քէն-տինի զայէթ գաիֆ վէ տիւչկիւն պիր հալտա

պուլտում: Բենտիսի քեսպի սըհէթ էթմէք ի-
չիւն պիր սէյեահաթա միւհթաճ խոյիւնի վէ
պու մագսէտէ վալիտէսինին վաթանը օլան էյ-
պէզ վէ Բիլիսի, քէզալիք Այնթապ վէ Մա-
րաշը զիյարէթ էթմէք արդուսնտա պուլուն-
տուղունը պէյանլէ պէօյլէ պիր սէֆէր իչիւն
միւնասիպ թարիգ նէ օլտուղունը սիւալ էյլէտի:
Պու խուսուստա պիրազ գօնուչտուգտան սօնրա
պիրաէ սէօզիւ չէվիւրիպ «Պէնիմ իչիւն տուա
էտէ՞ր մի սին» տէյու սուալ էյլէտի: Պէն քէն-
տի իչիւն տուա էթմէյէ հազըր խոյիւմի պէյան
էտիպ, Ալլահըն քէնտիսինէ եազըն վէ քէն-
տինէ եարտըմ էթմէյէ րազի խոյիւնի սէօյլէ-
տիմ: Պատէհու Սէմալի իհէտէրին պիզի սէվ-
տիլինի վէ պիզէ ալազատար օլան հէր չէյին
անըն հազարընտա գըյմէթլի օլտուղունը վէ
միւսարիֆ էվլատ թէմսիլինտէ րէսմ էտիլտիլի
կիպի պիզլիմ հէր պիրիմիզի սէվկիւլիւ փէտէր
մագաժընտա քէնտի պաղըրնա պասմաղա հա-
զըր օլտուղունու իզահ էթտիլիմտէ, «Օ պէնի
տէ գապուլ էտէ՞ր մի, պէնիմ չօգ դուսուր-
լարըմ վար տըր» տէյու աղամաղա պաշա-
տը: Ալլահըն պիզլիմ րէճամըզ իլէ տէյիլ ան-
ճազ քէնտիսին մուհապէթինտէն հաշի պիզի
սէվտիլինի, քէնտիսին տէ մութլազա սէվտիլի-
նի սէօյլէյիպ, «Էկէր սէն գալպէն պու չէյէ ի-
ման էտէր իսէն, չիմտի գալպիտէ սէլամէթ
պուլուրսուն» տէտիմ: Բասիմ՝ «Ինանըրըմ, ի-
նանըրըմ, պէնիմ իչիւն պիր տուա էյլէ» տէ-
տի: Օրատա քէնտիսի իլէ պիր տուա արզ էյ-
լէտիմ: Վէ քէնտիսի ճիտտի «Ամին»լէր իլէ
տուայա իշթիրազ էյլէտի: Բէնտիսինի զիյատէ
հօրմազ իսթէմէյէրէք միւֆարազաթ էյլէտիմ:

Եօլա չըգմագտան պիր կիւն էվլէթէքրար
անը զիյարէթ էյլէտիլիմտէ, վալիտէսի զայէթ
զաիֆ վէ տիւչկիւն պիր հալտա պուլունտու-
ղունը վէ քիմսէյի թանըմատըղընը խապէր
վէրտի, պինտէն ալէյհ եանընա չըգմայըպ ան-
ճազ վալիտէսի իլէ կէօրիւչիպ ալըրտըմ:

Վափօրա կիթմէք իւզըն իքէն տօսթումը-
ղըն թէրքի տաղտաղա ի ալէմ էթտիլինի
մաէթթէսիւֆ իչիթտիմ:

Իշթէ պիր զայաթ տահա: Միլլէթի սէվէն,
քէնտի իլթիտարընա կէօրէ անա խըմաթէթ է-
տէն, հազըրըղըղա թէհամմիւլ էտէմէյիպ գօր-
պուսուղճա հազըր միւտաֆաա էթմէյէ հազըր
օլան պիր գահրէման տահա զայ էլէտիք:

Ալէմ ի մաթպուաթտա միլլէթի իրչատ էթ-
մէք իւրէ անըն եէրինի թութաճազ լիյա-
գաթլը զաթլարըն մէյտանա կէլմէսինի վէ ա-
նըն ալիլէ վէ միւսինն վալիտէսինէ վէ թէալ-
լուգաթընըն հապիգի թէսէլլիյէ նաիլ օլմասընը
թէմէննի էտէրիզ:

Յ. Գ. Գ.

ԳԱՉԱՆ ՖՈՒՐԱԹԼԱՐ

Ինտանլար պէօյիւք վազըալար զարչըսըն-
տա պուլունտուր իքէն անլէրին վուղուընա
հիւքմ էտէն սէպէպլէրի կէօրմէզ օլուրլար:
Պէօյիւք մուհարէպէլէրին պախթընը ուֆազ
վազըալար թային էթմիլ աիր: Միլլէթլէրին
տէհրլէրճէ նասիպի չօգ տէֆա պիր ուֆազ
նօգթատան պաշալմըլ տըր: Պէօյիւք հանըղն-
լար պիր չընկըտան պաշատըղը կիպի, ծնուն
չու եա պու ճիհէթ ալմասը լաթիֆ պիր րիւզ-
կեարըն թէսիւրինտէն, հա տա պիր քէօյէտէ
սիդգաթսըղըղտան իլէրի կէլմիլ աիր: Պալ-
գան մուհարէպէսի կէօլլէրի էօյլէ գամաշարը-
մըլ տըր քի ալէմ հալընըզ պիր աթէշ, պիր
ֆուրթունա կէօրիւյօր վէ անա հիւքմ էտէն
ուֆազ թէֆէք ամմա նէթիճէսի էպէտի օլան
վազըալարը սօրմաղպ պիլէ վագթը օլմամըլ
տըր: Պունլար մուհարէպէտէն սօնրա մէյտանա
կէլլէճէքլէր տիր: Ուաթէրլօնըն հախօտ տին-
հանըն պախթընը թային էտէն վազըա պիր
ճէնէրալըն չու եա պու հարաքէթի օլտուղուկիպի
կիպի, Շարգ մուհարէպէսինտէք խաթալար հա
զէքեալար էլան միւթալէա օլունտուղու կիպի,
Պալգան մուհարէպէսի տախի սիւսիլէլէրիմիզէ
մէվզուը միւթալաա օլաճազ տըր: Շիմտիտէն
էտիլնէ վալիսի խալիլ պէյին վէ Թայնզ մուխ-
պիրինն պաղը իֆչաաթլարը նիչէ պիլմէտիլի-
միզ մէսալիլ իզահ էյլէմիլ տիր:

Պունլարտան էն մուհիմի Գըրգ Բիլիսէ
պօզըղունլուղու տըր քի, խաւսըն հաւաթիլն-
ճէն պիխապիտ օրկագսան մէյտանա կէլտի:
Պունլար օրտուլարը 3 գօլա այրըլպ պիրի է-
տիրնէյէ, իքինճիսի էտիրնէնին շարզընա, իւ-
չիւնճիւսիւ եանի Տիմիթրիէֆ էտիրնէնին զար-
պընա հարաքէթ էյլէտի: Իշթէ պու ֆէնտի
ասքէրի եանի իւչիւնճիւ օրաու զարպա կիթ-
տի կիպի կէօսթէրէրէք թէքմիլ էճնէպի զագէ-
թա մուխպիրլէրինի պիր եէրէ թըգայըպ, հօլ-
տա չիէնտըֆէր իւզէրինտէն թէքմիլ էհալլիլ կէ-
րի ալտըգտան սօնրա՝ Տիմիթրիէֆ օրտուսընըն
զարպա տէյիլ շարգա կիթմէսի վէ Սթրանճա
տաղլարընը կիլլիճէ կէչիպ, Գըրգ Բիլիսէ էօ-
թէսինտէ կիլլէնմէսի խալի քի, Մահմուտ
Մուխթար փաշայա զարչըսընտա պիր օրտու
օլտուղընը պիլտիրմէյիպ, անճազ Բիւթինչէֆին
օրտուսունուն սօլ ճէնահը վար գանն էթտիր-
միլ վէ հիւճիւմ էթտիրմիլ իտի: Ասքէրին
զարչըսընա պիր ճէնահ տէյիլ՝ մուխթաղաճ
պիր օրտու չըղըպ միւնհէզիմ էյլէմիլ խալի:

Եստի՞նք պու տա տէյիլ, Գըրգ Բիլիսէտէն 2 սաաթ էօթէ հօլլանդլան պիր ալայ ասքէր դափիլէն տիւչմէն թարափընտան իհաթա օլունըր վէ հօլլադալէմէթին ֆալտէսիլ օլտուղունը կէօրէնէք թէսլիմ օլունը: Պուլղարլար պունլարըն սիւհլարընը ալլայ էսիր թուլթմայարադ սալը վէրիլէր: Պունլար Գըրգ քիլիսէյէ ալտէթ էտէր իքէն՝ արգաստան Պուլղարլար սթէշ աչլայ գօլալաճաղա պաչլարլար: Թապիի սիւհսըդ ասքէր գաչար իքէն Օսմանլը օրտուսունտան տիւչմէն կէլիյօր տէյու աթէշ աչլըրը վէ պու իքի աթէշ արասընտա գալան ասքէրին ֆիրարը օլ պիրլէրէ տախի սիրայէթ էյլէյիլ Գըրգ Բիլիսէ պօզդունլուղու մէյտանա կէլիլ:

Մաղլուպիյէթին ախէր սէպէպի օրտուսա մուխապիտէնին մուքրալալ օլմանսը իմիշ: Գօմանտանլար պիր պիրինտէն խապէրտար տէյիլ խալէր: Էտիրնէտէքի օրտու խարիճտէնէ կէլիպ տէճնալիւնտէն պիխապէր գալմը վէ իլք տէֆա Պուլղար թէյյարէսինտէն աթըլան քեաղըտլարտան, միւթարէքտէն սօնրա էտիրնէ էճնիւնտէն կէլէն Պուլղար թըրէյիլէրինտէն աթըլան դաղէթալարտան վէ իսթանպուլտան կէլէն թէլսիլ թէլէղրաֆտան անլալըլար քի՝ Պուլղարլար Զաթալճատա տըրլար, օլարա գախիթէ կիտէճէք վէ էտիրնէյէ վէրիլմէյէճէք տիր: Եօգսա օլ Վիզէ-Լիւլէ Պուրղաղըն 4 կիւնլիւք տէլէյէթի մուհարէպէսինտէ, էյեր էտիրնէ ասքէրի պիլիպ տէ ճէնուպա սօղրու չըգմըլ օլսա իտի, Պուլղարլար մահվ օլուրլար իտի: Զավալը Շիւքրի փաշա խուրուճ թէճրիպլէրի հափտըլտէ տէ, իսթանպուլ թարափընտան հիւճիւմ էտէճէք հէրտէ դարպ թարաֆա հիւճիւմ էյլէտի, չիւնքի իսլիլ պէյին սէօղիւ իլէ պիխապիտ իտի: Սալթ Շիւքրի փաշանըն Լիւլէ Պուրղաղ մուհարէպէսինի պիլմէսի տէվլէթ ի Օսմանիյէյի չու աֆէթտէն գուրթարապիլիլ իտի:

Ախէր պիր սէպէպ տախի՝ րէսիֆէր իլէ նիգալիյէ արասընս օլան փաղ իմիշ: Գըրգ Բիլիսէ աֆէթիւնի մէյտանա կէթիլէն Ուչաղ րէտիֆ թապուրու իմիշ: Սօնրա Լիւլէ Պուրղաղտա իսէ Աֆիօն Գարա Հիսար ֆըրգասընըն պօզդունլուղու տէվլէթին մահվընա սէպէպ օլմուշ: Էտիրնէնին Մարաշ մէվլիի՝ նիզամիյէ 11ինճի ֆըրգա թարափընտան մուհաֆազա օլունտուղունտան Պուլղարլար հաթթալար իլէ կիւլէ հաղտըրը պուլաֆֆադ օլամամըլար վէ հէր հիւճիւմտէ պէօյիւք թէլէֆաթ իլէ կէ-

րի չէքիլիլէր: Պիսիսի Գարթալ իսթիհէտմը 8ինճի նիզամիյէ ֆըրգասը թարափընտան մուհաֆազա օլունտուղճա սապիթ գալմըլ: Էնճամ մէճպուրիյէթ հասըլ օլուպ օրայա կիւմիւլէնէ րէտիլէրի գօնուլտուղտա գալէ պիր հիւճիւմտէ գապթ էտիլմիշ: Սօնրա նիզամիյէ թապուրլարը հօլլանլըմըլ իսէ տէ, 36 սաաթ չարիքչտըղտան սօնրա ալտէթէ մէճպուր օլմուշար, չիւնքի Պուլղարլար օրայա թօփ հէրլէշտիրմիլէր իմիշ: Բէտիլէր չօգտան թալիմ կէօրմէմիշ վէ ֆէննտէն պիխապէր օլարադ հաթթա պիր թապիա աչմայը պիլէ պիլմէյօրլար իմիշ: Եստի՞նք ասքէրլէր տէյիլ, զապըլթան տախի մէքթէպտէն չըգմըլ կէնճ գապիթլէր իմիլէր քի՝ իսլիլ պէյ զըմիւն օնլարը իթհամ էթմիշ օլույօր: Էտիրնէնին պախթընը թային էտէն հալընը Գարթալ թապիա սընըն տիւչմէսի տէյիլ, իլլա իսթիհէտմլարըն զանն օլունտուղու գատար հէնի ուսուլտա վէ միւթարէքմ օլմամասը իմիշ: Ճէն. Իվանօֆ ալլար իլէ նաֆիլէ կիւլլէ հաղտըրտըղտան սօնրա Ճէն. Վազօֆ միւսաատէ իսթէմիշ քի քէնտիսի պիր թէֆիլ իճրա էյլէյիլ պիր րափօր կէթիլսին վէ պիր աչ թէֆիլտէն սօնրա չարգ թարաֆտա Մալթէփէ իսթիհէտմընըն գալիֆ օլտուղունու խապէր վէրմիշ: Թալըն գալիֆ օլունմաղ իտիլինէ սալի օլան խապէրլէր միւպալաղալը իտիլէր: Եթէր գատար տէրին վէ էնլի օլմատըղընտան ասքէրլէր մուհաֆազասը գալարադ տիւչմէն կիւլլէրինէ հէտէֆ օլույօրլար իտի: Վազաա էտիրնէտէ չօղ թօփ վար իտի, լաքին մէվլիլէր էյի ինթիխապ օլունմուշ տէյիլ իտիլէր: Պու մալիւմաթլար էլպէթ Օսմանլը ասքէրինէ չէրէֆ կէթիլիլ չէլէր տիրլէր: Պու գատար ֆէնա հալու քէյֆիլէրլէր ալթընտա տայանան ասքէր տահա պէօյիւք չէճաթլար իճրա էտէպիլիլ իտի:

Տիգգաթա չայան պիր մէսէլէ տահա վար: Միւթարէքտէն պիր կիւն էվլէլ Պուլղարլար թարափընտան պիր գապիթ Շիւքրի փաշայա պիր մէքթուպ կէթիլմիշ, մէքթուպը ալմաղա կիտէն Օսմանլը գապիթի իլք սաթըրլարը օգուր օգումաղ գալտըրը պաթմըլ վէ էտիրնէնին թէսլիմիլի թէքլիֆ էտէն պիր մէքթուպը օգումայաճաղընը վէ գօմանտանա կէթիլմէյէճէյինի սէօյլէյիլ սալմուշմուշ: Շիմտի անլալըլօր քի մէքթուպըն միւնտէրիճաթը Շիւք-

րի փաշայա՝ չէրէֆի ասքերիյէ վէ ճիւղէ ա-
տաքիւր վէ մուհիմմաթը իլէ չըգըպ էտիրնէյի
թէսլիմ էթմէք վէ էտիրնէ իլէ միւլհազաթը-
նա մուխթարիյէթ վէրիմէսի թէքլիֆինի չա-
միլ իմիլ: Գի՞մ պիլիւր, օլ զապիթ պիւր դաչ
սանիյէ տահա վազթ վէրիպ օլ մէքթուպըն
աշաղը զըսմընը օգուսա իտի, պէլքի շու սօն-
րաքի ճանլար վէ միլիօնլար զայաթը օլմազ
վէ էտիրնէ տահա միւսաիտ շարթլար ալթընսա
թէսլիմ օլուրտար: Խալիլ պէյ էտիրնէնին թէսլի-
մինտէն սօնրա պու վազըպը պիզզաթ օ զա-
պիթ իլէ կէլէն Պուլղար մէպուսընտան իչիթ-
միլ, լաքին ինանմամը, չիւնքի պէօյլէ պիւր
թէքլիֆ Շիւքրի փաշայա տէյիլ Պապը Ալիյէ
վէրիմէլի իտի, տէյօր:

Եալընըզ պու կիպի վազըալար Օսմանլը
օրտուսունտա վուզու պուլմատը: Պիլա չիւպ-
հէ Պուլղար օրտուսու տախի պէօյլէ պիւր չօգ
ուֆազ խաթալարտան զայէթ մուհիմմո նէթի-
ճէլէր զայա էյլէտի: Պուլղար ձէնէրալը Եու-
նանլար իլէ այնի վազթտա Սէլանիքէ կէլմիլ
իքէն իչէրի կիրմէյէ թէրէտտիւտ էյլէմէսի վէ
պիւր դաչ սաաթ էվվէլ Եունանլարըն մանօվ-
րայա կիտէր կիպի Սեւանիքէ կիրմէլէրի քիմ
պիլիւր տիւնեա թարիխինտէ նէ ազիմ թէպտի-
լաթլարա Եօլ աչտը: Տահատը վար. Լիւլէ
պուրղազ պօզղուչլուղունտան սօնրա ձէն.
Սափօֆըն էլի ալթընտա Կէթէր դատար սիւ-
վարի պուլունմայըպ օլանլարըն տախի Կօր-
ղուն օլմատը հասէպիլիյէ Օսմանլը սօլ ճէնահը
տաղըմըլ իքէն, 1878տէ Բուսլարըն Կափտըղը
կիպի Չաթալճայը կէչմէյիպ օյալանմատը, օրա-
տա Օսմանլը օրտուսունտան Կէրլէչիպ կէչլիմէզ
տէրէճէտէ թազվիյէ էթմէսինէ պատի օլտու:
Պու վազըա Օսմանլըլար իչիւն պիւր պախթ
ամմա Պուլղարլար իչիւն էպէտէն զայ օլմուչ
պիւր ֆուրսաթ իտի: Մուհարէպէ խիթամ պու-
լուպ հէր շէյ սէրին պիւր ֆիքը իլէ տիւչիւ-
նիւլտիւլիւ զէման, քիմ պիլիւր պիզճէ նամա-
լիւմ օլան տահա նիչէ էսրար օրթայա չըգա-
ճազ տըր:

Ա. Ս. ՆԱԳԻՍԱՇԵԱՆ

— Մէլպուրնտա Ճօն Օ Գօնէլ իսմինտէ
պիւր ատէմ 5—6 տէֆա բույասընտա պիւր մա-
հալտէ ալթուն մատէնի վար տէյու կէօրմիւլ,
էնճամ կիտիպ օրայը թէհարրի էյլէմիլ վէ սա-
հիւնէն ալթուր մատէնի պուլմուլ:

ԱՇՎԱՆԸ ՀԱՋՐԻԷ

Վէլի ի ահա ր սալթանաթ Եուսուֆ Բզգէսին
էճ. Կազէքլէրի Տէյիլ Թէլէղրաֆ դազէքասը Բա-
քանսոյ մուխապիւրի Մ. Լէօն Օսթրօօկա պե-
յանաթ ր աքիյէճէ պուլունմուս օր:

«Իսլահաթ մէսէլէսի Սալթանաթը Օսմա-
նիյէ իչիւն հայաթի պիւր մէսէլէ տիւր, պէօյլէ
միւլէլիմ պիւր մէսէլէյէ տիւլմէնլէրիմիզ կիպի
պազմազ արղու էթմէմ. իսթիգալալըն ֆէլա-
քէթլէրինտէն սազընմազ վէ պիլաքս սալթա-
նաթըն էմիլիյէթ, հուզուր վէ սաաթէթինի թէ-
էմին էթմէք իչիւն Կալընըզ պիւր չարէ վար
տըր քի, օ տա ումուսի իսլահաթա թէչէպ-
պիւա էթմէք վէ օնը էյի պիւր նէթիճէյէ իյսալ
էտէպիլմէք տիւր: Պիզի միւլթարիպ էտէն շէյ
իտարէնին պիլթիւն չիւպէլէրինտէ էվրօփա-
տան 50 սէնէ վէ պէլքիտէ տահա զիյատէ կէրի
գալմամըզ տըր: Կէրչի փէտէրիմ Սուլթան
Ապտիւ Ազիզ վէ միւնէվէր իւլ էֆքեար սէ-
լէֆլէրի, Սուլթան Ապտիւլ Համիտ կիպի իւմ-
րան վէ թէրազըյա սիսթէմաթիզ պիւր թարգ-
տա տիւլմէն օլմայըպ, հիւքիւմէթ ի Օսմանիյէ-
նին թէրազըսընա Կարտըմ էթմէք իչիւն պիւ-
թիւն գուվվէթ վէ իզթիտարլարըլէ չալըչտը-
լար իսէ տէ, մաէթթէսիւֆ գուվվէտէն ֆի-
լիէ իյսալ էտէմէտիլէր: Իսլահաթ իճրա էթ-
մէք զայա օլան վազթը էլէ կէչլիմէյէ չալը-
մազ վէ Թիւրքիայը իտարէնին պիլթիւն չիւ-
պէլէրինտէ էվրօփանըն Կէթիլտիյի սէվիյէ ի թէ-
րազըյա միւսալի զըլմազ տէմէք տիւր: Ճա-
փօնիանըն օ դատար էյի պիւր թարղտա Կափ-
տըղընը Կափմազ տէմէք տիւր:

Իսլահաթ իչիւնտէ էնէպիլէրին Կարտըմ մէ-
սէլէսինէ կէլինճէ, պուսու տէյիլ Կալընըզ մու-
սիպ, իլլա զարուրի առտ էտէրիմ: Մէսէ-
լէ զայա օլան զէմանը էլէ կէչլիմէք տիւր: Փէյ-
զամպէրիմիզին էն մէչիւր վէ կիւլէլ սէօլլէ-
րինտէն պիւր շու տըր, «Իլմի արայընըզ Չին-
տէ տախի օլտա», Պէօյիւք ֆէթրօ Խալիլ Մէհ-
մէտ Ալի վէ տահա սօն զէմանլարտա Ճափօն-
լըլար՝ թարիխտէ պէօյիւք պիւր մէվըթ թուր-
մադտա սըրլար, չիւնքի օնլար քէնտի մէմէ-
քէթլէրինին պէօյիւք սըրընը էնէպիլ թէրազ-
ըսընտա արատըլար: Էրմէնի վէ Արապ մէ-
սէլէլէրինէ կէլինճէ, պու մէսէլէլէր հազըն-
տա պանա պահս էթմէյին, պուսլար ուզուն սէ-
նէլէրտէն պէրու պիզիմ պէտպախթլըղըմըզ
մուճիպ օլմուլ տըր: Պէօյիւք փէտէրիմ Սուլ-

Թան Մահմուտ տէր իտի քի, մէզհէպ մէսէլէ-
լէրի եալընըզ ճամի, քիլիսէ վէ սինաղողա-
րըն իչէրիսինատ գալմալը տըր վէ պու տա տող-
րու տըր: Պիզ հալը հազըրա մուվաֆըզ պիր հիւ-
քիւմէթ օլաճաղըզ: Պիւթիւն տին մէսէլէլէ-
րինտէն մատա, հէր քէսին սուրէթ ի գաթիլէ-
տէ հիւրը վէ քեամիլէն միւսաւթա նաիլ օլ-
մատըղը պիր հիւքիւմէթի իսէ հալը հազըր հիւ-
քիւմէթի թէսմիլէ էտէմէյիզ: Այնի հալըրզ մէ-
սէլէսի իչիւն աէ վարիտ տիր: Բէճա էտէրիմ տէ-
տիլիմի էյի անլայընըզ: Տէմէք իսթէմէյօրու մ քի
պիր ըրզըն անանաթը ինքեար էտիլմէլի, ա-
տաթ ը միլլէլէլէրի մէն օլունմալը վէ լիսանլարը
գալտըրըլմալը տըր: Մէսէլա, լիսան ը Արապի
պիզիմ իչիւն թարիթի վէ էտէպի եիւքսէք էհէմ-
միլէթի շէօլէ տուրսուն, տինիմիզին լիսանընա
հիւրմէթսիլլիքտէ պուլունմազ գատար թէ-
սավվուր էտիլմէլէ պիր շէյ տահա օլապիլիօր
մի: Տէմէք իսթէյօրու մ քի ըրզ վէ մէզհէպ
հէր հանկը պիր սուրէթլէ օլուրսա օլսուն միւ-
սավաթսըղըզա սէպէպ թէշքիլ էթմէլէլի տիր:
Պիր թագըմ քիմսէլէրին սաիր ըրզլարը թագ-
պիհէ ճէսարէթ էթտիլլէրին իչիթմէք գատար
հիչ պիր շէյ պէնիմ ճանըմը սըզմամըլ տըր:
Կէօյա պունլար պիզիմ ֆէլաքէթիմիզտէ պիզէ
գարըլ սատըզ օլմամըլ օլմազլէ իթհամ էտիլ-
մէքտէ տիրէր: Պու կիպի պիր իթհամտան
տահա զիյատէ նալայըզ վէ շայան ը ճէզա պիր
շէյ թասավվուր էտէմէլ: Պիւթիւն գապիլթէ-
րիմիզ՝ չօզլարը մէյտան ը հարպտա գալմըլ վէ
պաղըլարը տա սագաթ օլարագ խասթախա-
նէլէրտէն չըզմըլ օլան էրմէնի ասքէրլէրի-
միզին ճէսուրլուզլարընը պաղըրա պաղըրա
մէտհ ու սէնա էթտիլէր: Ֆագաթ հէր ֆէս ու-
նուրսո՞ւ ըր ֆի, պու պէսպախը միլլէթ Սուրսան
Համիս զեմանընսա նէ՝ սերեհէ իսֆեննէյիք չէֆսի:
Հէր նէ վագը ֆի պունըն հագըրնսա սիւշի-
նիւրսեմ եիւրէյիլնէն գան աղլարը: Էրմէնի-
յիւր գաւըլ փեֆ աղլը վագիֆէյիք իլի միլլէյիլլի
իզ վէ եսիլն օլունուզ ֆի օնլար իլլիլն եմնիլիք,
ասալիք վէ սասաթ սասաթ վուրնալը սըր վէ
պու սա վուրնալ իզրէ սիւ:

Իսլահաթըն թաթպիզ էտիլիպ էտիլմէլէ-
ճէյինի սուալ էտիլօրսունըզ, պու խուսուստա
չիւպհէ էթմէլէ նէ՝ սէպէպ վար տըր: Հէր քէս
պու խուսուստա միւթթէֆիզ տիր: Պէնիմ պէ-
յան էթտիլիմ ֆիքըլէր Զաթ ը Շահանէնի
ֆիքըլէրինն այնիսի տըր, վէ էյէր Մահմուտ
Շէվքէթ փաշա ումուճա աիտ իչէրին աղըր

եիւքիւնիւ իւզէրինն ալտը իսէ, սէպէպի շու
տըր քի, քէնտի նաղըրլարընըն փրօղրամը
այնի պու ֆիքըլէրի թէշքիլ էթմէքտէ տիր:
Զօգ քէրրէ օնլարը կէօրմիւլ, սէօղլէրինի իչիթ-
միլ, վէ օնլարըն թէմամէն հիւսն ի նիլէթտէ
օլտուզլարընը կէօրմիւլիմ տիր: Պու փրօղրամըն
թաթպիզի հագըրնտա օնլար մագամ ը Սալ-
թանաթտան քեամիլէն էմին օլապիլիլլէր,
պու նօզթատա հէր քէս միւթթէհիտ տիր, վէ
մատէմ քի էվրօփա վաա էթտիլի եարտըմը
խալիսանն օլարագ պիզէ վէրէճէք տիր, Թիւր-
քիանըն քէնտիլիսի սաղալթմասը վէ Ասիատա
ինթիզամ, ատալէթ վէ սուհըն մուհիմ պիր
ամիլի օլմասը իչիւն պիր գալ սէնէ քիֆայէթ
էաէճէք տիր:»

Ֆրանսա վէ Բուսիս.—Մուհէտէ իլէ րապթ
օլունան պիր միլլէթ հիւրիլլէթինի զայպ էյ-
լէր: Պունուն իսպաթընը պու կիւն Ֆրանսա-
տա կէօրիւյօրըզ: Խըզմէթ ի ասքէրլէյինն 3
սէնէ օլմասը կէչէն սէնէ Մ. Փուանգարէ Աէնթ
ֆէթէրսպուրկտա իքէն՝ Բուսիս թարաֆընտան
թէքլիֆ օլունմուլ իտի: Ֆրանսա ֆօթցտամտա
Զարըն Գայզէր իլէ միւլազաթընտան չիւպհէ-
լէնիպ ֆուանգարէյի հօլլամըլ վէ Բուսիստան
սօղուզ մուամէլէ կէօրմիւլ իտի. զիրա Բուսիս
Պալզան մուհարէպէսինին եաղաշտըղընը կէօ-
րէրէք Ավսթրիայա գարըլ տուրապիլմէք իչիւն
միւթթէհիտինն գուվլէ ի ասքէրլէյինն կիւ-
վէնմէյօր իտի: Էնճամ ֆուանգարէ Բուսիսըն
փլանընը Ֆրանսատա թաթպիզ էթմէլէ սէօզ վէ-
րիպ ալըրտըլ Բուսիս էվրօփատաքի իքի մու-
խալիֆ գուվլէթլէր արասընտա օյնայարագ ի-
չինի հիւրիլլէթտէ տիր: Իրան մէսէլէսինտէ
տալի այնի վասըթայը եանի Ալմանիայա պիրլէ-
շէճէլի թէհտիտի իլէ Ինկիլթէրրայը հօլա կէ-
թիրտի: Ֆրանսատա 3 սէնէ ասքէրլիք գանու-
նընը մէյտանա կէթիրէն հէր քէսին գանն էթ-
տիլի կիպի Ալմանիա հէնի գանունը տէյիլ ի-
տի, իլլա Բուս փլանը իտի: Պիր քիմսէ վա-
թանըն մուհաֆազասը իչիւն էվլատընըն էօմ-
րիւնտէն պիր սէնէ տահա վէրիլ, լաքին մուա-
հէտէտէ օլտուզու պիր միւթթէպիտ հիւքիւմէ-
թին մէզազընա խըզմէթ էթմէք իչիւն եափ-
մագ կիւճ օլուր: Պիր միլլէթին ումուրը տա-
խիլլէյսի խարիճի պիր էլ իլէ իտարէ օլուն-
մագ կիպի ֆէնա շէյ հօզ տըր: Ֆրանսա Մ.
Փուանգարէ կիպի գուվլէթլի պիր ատէմէ

միւսթաճ տըր, լաքին պիր Ձար վէքիլի կէօր-
մէք միլլի ղուրուր վէ մէնֆաաթը իւէ գապիլ
ի թէլիֆ տէյիլ տիր: Պու գուվվէթ փէթէրս-
պուրկտա թէրթիպ օլունմուշ պիր գանունա
փրօթէսթօ էտէն ամէլէ թագըմընա գարչը
գուլլանըրը իսէ, Ֆրանսըղ-Րուս իթթիֆագը
զաթէն պիր պարը կիրանտան պաչգա պիր շէյ
տէյիլ տէյու թէլագըղ օլունուր իքէն, պու
տէֆա պաչգա պիր շէքլ ալըր: Պու իթթիֆագ-
տան զաթէն էհալինին սուլհիփէրվէր թագըմը
խօշնուտ տէյիլ չիւնքի Ալմանիայը խասըմ էտի-
յօր, Շօվէն թագըմը մէմնուն տէյիլ չիւնքի ղայպ
օլան վիլայէթլէրի կէրի ալմաղա եարսըմ էթմէ-
տի, ֆագլա օլարագ միլլի իսթիզլալէ մանի օլմուշ
տըր: Մէմնուն օլունաճագ պիր հալ տըր քի
ինկիլթէրրա պու բապըթալար իչինէ տիւշմէ-
միշ վէ էվրօփա սիսթէմինտէ թուրքուլմամը
տըր: Ալմանիանըն փարլամէնթօ միւպահէսէլէ-
րինտէն անլատըգ քի էսլիհա թիճարէթի վէ
ֆապրիգալարը, թէտարիքեաթը հարպիյէ ճին-
նէթինտէ նէ՝ պէօյիւք ոօլ օյնայօր վէ իքինճի
տէֆա օլարագ պու ճիննէթտէն թուրքուլմուշ
խասթա պիր գօմշումմուզուն եաթաղը պա-
չընտա պուլունուլյօրըգ: Ինկիլթէրրա Պալգան
մուհարէպէսինտէ պաչտան պաչա Րուսիա թէէ-
սիրինտէն ազատ օլարագ իշ կէօրմէքտէ օլ-
տու, պունտան պէօյլէ տախի էվրօփա իթ-
թիհատլարընա ղիյատէ կիրիչէճէք օլուր իսէք
Ֆրանսըղլարըն օլաուղու կիպի պիգտէ ախէր-
լէրին մէսլէքինէ գուվվէթ վէրմէք իչիւն
գուվվէ ի առքէրիյէմիղի արթըրմագ մէճպու-
րիյէթինտէ օլաճաղըգ: Շիմտիքի վաթանփէր-
վէրիք ումում էվրօփա մէտէնիյէթինէ խըզ-
մէթ էթմէյիպ թարաֆկիրլիյէ գափըլմըշ պիր
սաիդէ տիր:

Նեյշըն

Սըր էսուին փիրս վիէ էրմէնիսրան. — Հիւ-
քիւմէթ՝ էրմէնիսթան իչիւն պիր իսլահաթ
փրօժեսի հաղըրլամըշ վէ սահիպ ի նուֆուզ
էրմէնիլէր թարաֆընտան, հէյէթ ի ումումի-
յէսի իթիպարըյա չայանը թահսին կէօրիւ-
միւշ տիր: Լաքին հէր քէսին իթիրագ էթտիյի
խուսուս չուրասը տըր քի, չայէտ պու փրօժե
տախի քեաղըտ իւզէրինտէ ղալաճագ իտէ,
էվվէլքիլէր կիպի ֆաիտէսիզ օլաճագ տըր:
Պու իսլահաթըն իճրա օլունաճաղընա տաիր պիր
թէէմինաթ լաղըմ տըր: Ֆիլ հագիգա, պիւթիւն
մէսէլէ, կարանքի (թէէմինաթ) էթրաֆընտա

տէվէրան էտիյօր: Իսլահաթ նա՝ սըլ թէքէֆիւլ
օլունմալը տըր: Սան Սթէֆանօ մուհաէտէսի՝
իթիգաարմճա պունա ճէվապ վէրիյօր: 1858ը
մատտէսինտէ՝ Րուս առքէրլէրինին թահթը
իշղալլարընտա պուլունան էրմէնիսթանտան
չէքիւմէսիլլէ, պիր թագըմ իղթիշալաթ գուհուր
էթմէք ինթիմալը տէրփիշ օլունմուշ տըր:
Պինաէն ալէյի, Րուսիա իշղալ օլունան արա-
զիյի թիւրքիայա իատէ էթմէյէ մուգապիլ
չարթ գօտու քի, «Պապը Ալի, պիւա թէէթիր
էրմէնիլէր իւէ մէսքիւն վիլայաթտա մահալի
ինթիյաճաթը նաղարը իթիպարա ալարագ իս-
լահաթ թաթպիզ էթմէյի վէ էրմէնիլէրին՝
Քիւրու վէ Չէրքէսլէրաէն մուհաֆագա օլունմա-
սընը թահթը քէֆալէթէ ալաճաղընը թէհա-
հիւտ էտէճէք տիր: Պու մատտէ, Պէրլին
մուհաէտէսինին 61ինճի մատտէսիլլէ թատիլ
վէ թագվիյէ օլունուպ, քէզա 1878 Յունիս 4տէ
ագտ օլունան Գըպըրս մուհաէտէսիլլէ թիւր-
քիա՝ Ինկիլթէրրայա այնի վատտա պուլունտու:
էրմէնի գըթալլարընը միւթէագըպէն Րուսիա՝
Ասիա ի Սուղրանըն չէմալի չարգ գըսմընտա
վէրիլէճէք շմէնտիֆէր իմթիյաղարընըն եա
Րուս թէպաասընա վէ եախօտ անճագ քէն-
տինին քիզասըյա էճնէպի թէպաասընա վէ-
րիլմէսինի իտտիա էթտիլինտէ, Սուլթան,
Լօրտ Սալգալըրիյէ միւրաճէաթ էտիպ՝ Գըպըրս
մուհաէտէսի մուճէպինճէ Րուսիայա գարչը
թիւրքիայը միւտաֆաա էթմէսինի թալէպ էթտի
իսէ տէ, Ինկիլթէրրա ճէվապ վէրտի քի, էր-
մէնիսթանա իսլահաթ իտտալը չարթըյա միւ-
տաֆաա էթմէյի թէհահիւտ էթմիշ, հալ պու քի
թիւրքիա էրմէնիլէրին հալընը իսլահ էտէճէք
եէրտէ գաթը ամլար իյգա էթտի: Օ վագթ
օլտուղու կիպի պու կիւն տախի, էրմէնիլէրին
ճան վէ մալլարընը թահթը թէէմինաթտա
պուլունտուրմագ իչիւն հիշ պիր շէյ եափըլմամըշ
տըր: Պէն թէքիֆ էթմէք իսթէրիմ քի, էրմէ-
նիսթանտա թաթպիզ օլունաճագ իսլահաթա
նէզարէթ էթմէք իչիւն էվրօփա՝ Րուսիայա պիր
սէլահիյէթ վէրսին վէ պու խուրթընըն էսասի-
յէսի իթիպարըյա Ավստրիանըն Հէրսէք-Պօմա
իւզէրինտէքի սէլահիյէթինէ միւշապիւն օլուն:
Ապտիւլ Համիտին էրմէնիսթանտա իյգա էթ-
տիյի վահչէթլէրէ խիթամ վէրէմէտիյինին
սէպէպի հալինտէ Լօրտ Սալգալըրի՝ Ինկիլթ
տօնանմասընը Տալրօս տաղլարը իւզէրինտէն
կէչիւրէմէտիյինի պէյան էտիյօր իտի: Ֆիլհա-
գիգա եալընըգ Րուսիա՝ էրմէնիլէրի պիլփիլ

մոռնաճաղաւ Կեսկիկիր : Տէվլէթլէր հուզուրըն-
տա պուլունան մէսէլէ շու տըր : Թիւրքիայա
միւսքին ի մէրթէպէ ազ դարար իրաւ էտէրէք ,
Խրիսթիանաւարըն էմնիյէթ ի մալ վէ ճանաւարը-
նը նասըլ թէէմլին էթմէլի տիր : Պու մէսէլէ
սէրհալ էվրօփանըն գարշըսընա չըգաճագ : Բու-
սիայա պիր սէլահիյէթ վէրմէքլիք , վիլայաթը
մէզքիւրէնին էն նիհայէ Չարըն իմիէրաթօր-
լուղունա իհնագ օլունմասը տէմէք իտիյինէ
տաիր օլան իթիրաղա մուգապիլ վէրիլէն ճէ-
վալ շու տըր : “Գըրըմագաւան իսէ էօյլէ օլմասը
էվլա տըր :”

Գօնքիւնիօրհրի Րիվիու

Ամերիգասա Էրմէնիկիր .-- Պագըլարըն իտ-
տիասընճա Ամէրիգասա պուլունան էրմէնիլէ-
րին հիսսիյաթը միլլիյէ վէ տինիյէլէրի քէսպի
զաաֆ էթմէյուլ , փէյ տէր փէյ քէսպի թագ-
վիյէթ էթմէքտէ տիր : Պու հալըն պաշըճա
սէպէպի Ամէրիգանըն մուխթէլիֆ մահալլարըն-
տա քիլիսա վէ մէքթէպլէրին ինչասը տըր :
Շէօյլէքի էլեէվմ Շօվէլտէ քիլիսա ինչա էտիլ-
մէք մագսէտիյլէ պիր արաղի սաթուռն ալըն-
մըլ , Թրօյլլար պիր քիլիսէ սաթուռն ալմըլ-
լար , Վայթօվիլտէ , Բրօվիտէնա , Յիլատէլֆիա
Պօսթըն վէ Ուսթըրտա տախի պու մագսէտ
իչին իանէ տէրճինէ միւպաչէրէթ էտիլմիշ
տիր : Մէզքիւր ահվալ , աչըզ պիր սուրէթտէ
կէօսթէրիյօր քի պուրայա հիճրէթ էթմիշ օլան
էրմէնիլէրին միւսթագպէլի , լէհիսթան , Մա-
ճարիսթան վէ Բուսմանիա էրմէնիլէրինին միւս-
թագպէլի կիպի օլմայաճագ տըր : Ամէրիգասա
պուլունան էրմէնիլէր սըրֆ մէքթէպ , քիլիսա
վէ խայրաթխանէլէր հագգընտա տէյիլ , իլլա
սալ վաթանլարը պուլունան թիւրքիա իսլա-
հաթը հագգընտա տիւշիւնիյօրլար վէ պու
խուսուստա Նիւ Եօրդտա իճթիմա էտէն պիր
հէյէթին գարարըյա՝ Տօգ . Գարբիէլիան էվրօ-
փայա իզամ էտիլմիշ տիր , չէօյլէքի Ամէրիգա-
տա պուլունան էրմէնիլէրին թասավվուր վէ
հիսսիյաթընը փարիզտէ էրմէնիլէր նամընա Ս .
Կաթողիկոս թարաֆընտան մէմուրէն հարաքէթ
էտէն Նուպար փաշայա թէպլիզ էթսին : Էլ-
եէօվմ Տօգ . Գարբիէլիան էօհաէսինէ թէվտի
էտիլէն պու վաղիֆէյի իֆա էտէրէք ալտէթ
էթմիշ վէ Ամէրիգասա պուլունան էրմէնիլէրէ
անլաթմըլ տըր քի էվրօփատա պուլունան էր-
մէնիլէրին տէ թասավվուրը հիւքիւմէթ ի Օս-

մանիյէտէն իֆթիրագ տէյիլ , անճագ էսասը
պիր իսլահաթ թայէպ էթմէք տիր : Ամէրիգա-
տա պուլունան էրմէնիլէրին թօփ պիր հալտա
պուլունմասընա հարտըմ էտէն տիկէր պիր
խուսուս տա 4 սէնէ մուգաստէմ թէչէքքիւլ
էթմիշ օլան պիր հէյէթին մէվճուտիյէթի տիր :
Պունլարըն մագսատը մուհաճիր էրմէնիլէրէ
թէսահուպ էթմէք վէ անլէրէ օլտուգճա ֆաի-
տէլի մէսլէքլէր իրաէ էթմէք տիր : Պու մագ-
սէտէ իւրզմէթ իչին ալա սըրա թէճէմմիւլէր
վէ զիյնէթլէր իճրա էյլէմէքտէ տիրլէր : Ապրիլ
23տէ կինէ պիր զիյնէթ իճրա օլունուպ օնտա
փէք չօգ էրմէնիլէր գալապալըզ իլէ պուլուն-
մըլ տըրլար :

ՄՈՒԽԱՊԵՐԱԹ

ՊԻՐ ՄԵՔԹՈՒՊ(*)

Ազիզիմ Տօգթ . Նագգաչան էֆ .

Բանիխանտա “Նե՞ Օլանագ” մէգալէնիզի
օգուտում վէ միւսթէվիյաթընտան հիշ մէմ-
նուն օլմատըմ , ֆագաթ գանաաթը զաթիյէնիզ
օլարագ հագմըլ իտիյինիզտէն միւսաատէնիզլէ
էֆքեհարըմը միւստաֆաա էյլէյէճէյիմ :

Սիւ մէզքիւր մէգալէյի իւզէրինիզտէ պէա-
պլինանէ պիր ասապիյէթ պուլունտուղու վէ
զիհնինիզ փէրուչան օլտուղու պիր զէմանտա
հագմըլ օլմալըսընըզ : էրմէնի մէսէլէսի սուլա
տիւշտիւ տէմէք իսթէյօրսընըզ վէ պունու իս-
պաթ իչին , “Մագիյի միւրալտա Էսիպ ճէրխար
եյիլի վէ միւրալտալի հարֆիյէն սեօյիյէպիլիւ-
սին ,” տէյօրսընըզ :

Նէ՞ գաթիյէթ ի ըրյաղիյէ իլէ հիւքմլ էյ տօս-
թում , հափտըղընըզ ամէլիյաթլար կիպի պը-
չագ իլէ քէսիպ աթըյօրսընըզլ էվլէթ հէր
քէստէ պիր գանաաթ օլապիլիւր քի իսթիգ-
պալը զէման մագիտէն թէչէքքիւլ էտէր , ֆա-
գաթ պու մութլագ հէր իչտէ աչիլ նէթիճէյի
վէրիլ մի : Եա հանըլ թաթպիգաթ հափար-
սագ աճէպա նէ՞ նէթիճէ չըգար . . . Մէսէլա ,
Իսլամ վաթանտալարըմըզն ճէվի ճիլա-

(*) Պու մէքրուպ պիզէ օախաճ Եօլլաճըլմըզ վէ
մարպուարս վէրիլէնէյիմէն սաիպ ի իմգաճըն
խապէրի Եօգ օր : Յագար մէսլէ ումումա աիս
վէ Էճֆիարըմըզ մուխալիճ օլունուգաճ օս-
քումուգաճ աճիլըն մագրուրէն “Բանիխան” յա
վէրիլ ֆի հէր ֆէս մուխալիճ ճիւրլէրի “Ինիլէմլէյէ
Քուրապը օլուն :

րա ի մեջդուքիցքսե եաշայօրդ, տէտիքէրի կիպի, զանն օլունուր քի պազը principes լէր (մէպտէ) հէր զէման ու մէքեանտէ սօղրուլը զընը կէօսթէրի, լաքին պիզի մէշղուլ էտէն մէսէլէտէ հալ պէօյլէ մի տիր...

Իքի թարաֆընը պազըն, պիր տինլէյին, ճիհանը սիյասիյէթտէ նէլէր կէչիպ տէօնիւյօր, տահա փէք եազըն պիր զէմանը մազիտէ magipue պիր փրեկնսի վար իտի, չիմտի նէ՝ օլտու, օլ մէշնուր վէ միւթէվէֆա սրաքիզուօ փրեկնսի նէ՝ զէտէ գալտը: Ումում տիւնեա օնուն թէէսիր ի սահնէրանէսինէ մէճուլ վէ մէֆթուն իտի, թէլէֆֆիւզ իտիլինճէ ազան սուլար տուրուր իտի: Ֆաթիլէր մաղուլ, մաղուլար ֆաթիհ օլուր իտի, չիմտի նէ՝ օլտու: Զէման մաղիտէ ախլագի տիր տէյու թաիլընը մէպտէլէր պու կիւն ախլագսըզը լըզըզա իթհամ օլունմայօր մը, սիզին միւլ թէլալանըզա կէօրէ պունտան օթուլ սէնէ էվ վէլ մէտէնիյէթին ըէվա կէօրտիւլիւ վահէթի, կէօզ գափատըզը ըէզալէթի, օթուլ սէնէ սօնրաքի մէտէնիյէթ տախի ըէվա կէօրէճէք տիր, չիւնքի մաղի պէօյլէ տիր, մուլլագա իսթիգպալտա պունու իլթիզամ էտէր, տէյու քէսսիւրիպ աթմազ մազուլ պիր հիւքմ տիր: Պու կիւնքիւ կէօրիւլէն տէլալի՝ էֆքեարընըզն թապան թապանա զրատը տըր, չիւնքիւ սրաքիզուօ էօլալ, չիւնքի չիմտիյէ գատար ըիւսվայ ը ալէմ օլան օլ միլլիյէթ փրեկնսի մէյտանա չըզտը:

«Հեռան քարիսսէն պիր գաջ եափրազ չեվիր, պիր ազ եվիլի կէչիպ տէօնէն վազըսայարաւ արֆ ը նազար եյի, կիօրեմեֆսին ֆի 1913սէ սէ տիլի 1878սէ եաշայօրդ,» տէյօրսընը:

Պունա հարֆիյէն ինանմազ սօղրու տէյիլ տիր, պու պապտէ սիզին կիպի եանըլ իճթի հատտա պուլունան պսղը էճնէպի զազէթալարը տախի կէօրտիւմ:

Մատէմ քի մաղիտէն պահա էտիյօրսընըզ, միւսաատէ էտին տէ աչի թարիտէ միւսատըֆ Պէրլին գօնկրէսինտէն պիր նէպզէ տէ պէն պահա էտէյիմ: Օլ զէման տիլիլումաթլարըն մէսլէքի վէ զալէսի ինկիլիզ վէ Ալման սիյասէթի իզթիզաւընճա Րուս թէֆէվվիւզիւնէ վէ Սլավըզըն ինքիշաֆընա գաթի պիր տարպէ էնտիրմէք օլտուլուն մէյտանտա պիր հազիգաթ տըր: Գօնկրէտէ Րուս տէլէկէսի ֆրէնս կօրչագօֆ, Րուս վէ թիւրք մուհարէպէսինն մէտէնիյէթ վէ տիւնեանըն սէլամէթի նօզթա ի

նազարընտան նէ տէմէք իտիլինի պէլիզ պիր սուրէթտէ թէրսիմ էտէրէք, քէմալ ը նէզաքէթլէ Րուս մէնֆաթընը միւսաֆաա էթմիլ իտի: Պու պէյանաթ գարչսընտա ումում տէլէկէլէր միւթէէսսիր օլմուլար իտի իսէ տէ, նէթիճէսի էվվէլտէն մուսայէն վէ մուգաննէն օլան պիր իշտէ՝ իուսուսուլա Պիզմարգ կիպի տահի ի սիյասի օլան գօնկրէ ըչիսինն տէմիւրտէն պէլքի չէլիքտէն մամուլ գալպինի եումուլաթմազ գապիլ մի իտի: Ալմանիանըն իտարէ ի հազըրէսի աչի հալտէ տէյիլ տիր: Ֆրանսըզ տա 1870 մուհարէպէսինտէն եէնիճէ գուրթուլմուլ տէյիլ տիր: Ֆիլվազը ինկիլիզ վէ Ալման սիյասէթինտէ սօն զէմանլարտա հապըլ օլան մուգարէնէթ՝ թարիլի պիր թէքէրրիւրտէն իպարէթ տիր, գաիտէ ի մէշնուրէսինի վարիտ իսթր օլուլ սիզտէ օլան գափաթը չօզլարա տա վէրէպիլի, իսէ տէ՝ իսարիթա ի ալէմ ազիմ թէհապվիւլաթ վէ թէպէտտիւլաթա տիւլար օլույօր, տիւնքի չօճուլ տէյու կէօրտիւլիւմիւզ միլլէթլէր պու կիւն պէօյիւլիւլ մէյտանա չըզըյօր: Կէնճ վէ ֆաալ ունսուլար թէրազըն էտիյօր, իսթիյար վէ միւլմահէլ վիճուլար թէհաֆիւն էտիյօր: Օլ զէմանլար Ալման թիճարէթ վէ սէնաաթը հալ ը հազըրտաքի ինքիշաֆընտան չօզ կէրիտէ օլտուլընտան Պիզմարգ անճազ սուրէթ ի զահիթէտէ պիր սըմսար րօլընըն իյֆասըլա մէշղուլ կէօրիւնէրէք՝ պաթընէն Ալմանիա նուֆուզը սիյասիյէնն թէֆէվվիւզ վէ իսթիգրարըլա օղրաշօր իտի: Պու մագուստընա վիսուլ իչիւն Ալմանիանըն նիճէ թիւրքիանըն կէօղիւնիւ պօյամազտա օլտուլուն գահիր օլմուլ տըր: Պու պապտէ Պիզմարքըն «Պիւթիւն էրմէնի գանը պիր ֆօմէրանեալը աքէրիմին քէմիլինի տէյմէզ» եօլու աղընտան ֆըրլաթաղը քիւֆիւրլէր հալա իսթըրլարտա տըր: Հալ պու քի պու կիւն Ալմանիա ազիմ պիր իմփէրաթօրըզ մէյտանա կէթիւրմիլ վէ մուգատտէրաթը՝ տահա ինսաֆը վէ թէրպիյէլի էլլէրտէ պուլունըյօր, պինապէրին Ասիա ի Օսմանիտէ ասայիսիզիլիք եիւզիւնտէն վուզուա կէլէճէք հէր պիր միւսաթիւլէ վէ մուհարէպէ Ալման թիճարէթինէ վէ մէնֆաաթընա տա տիկէրլէրինէ օլտուլը գատար փէք պէօյիւք վէ միւսիւլ տարպէլէր սայըլաճաղը կիպի՝ Ալման էթմասընըն ըէվաճընա վէ Ալման թիճարէթ վէ սէնայիլինն ինքիշաֆընա, թիւրքիատա էրմէնիլէր գատար էյի պիր ա-

մէլ վէ բէհպէր թասավիւր օլունամայաճաղը
գանաւոր տա, Ալման մէհաֆիլի սիյասիյէսինի
պիլէ իշղալ էթմէյէ պաշլատըղը մէսէլէսի
այրըճա նազարը տըգգաթընըղա չարիմըչ օլ-
մալը տըր:

Ենչատըղըմըղ ասը թիճարէթ ասըր օլուպ,
տիվլումաթլար նամընը վէրտիյիմիզ գէվաթ
տախի թիճարէթխանէլէր մասլահաթհիւզար-
լաթը տըրլար: Իշթէ անըն իշլան տիր քի Պալ-
զան մուհարէպէսինին թիճարէթ ի ումուսիյէյէ
էնտիրտիյի միւտհիշ տարպէ քեաֆի վէ
վաֆի տիր: Պունտան սօնրա թիւրքիա
իշէրի, տէյիլ պէրյիւք պիր մուհարէպէ-
հաթթա միւնապաշաթ ը մուճիպ էն էնէմիյէթ-
սիզ պիր հատիսէյէ պիլէ միւնճէրր օլսա իզ-
թիսատ նոգթասընտան հասըլ էտէճէյի էլիմ
նէթիճէլէրտէն տօլայը ինթիզամսըղ հալինի
մուհաֆազա էտէմէղ, Իշթէ պու էսպապէ
պինաէն տիր քի տիւլէլ ի մուզզամա էֆ-
քեարը ումուսիյէսինտէն պազըլարը սուլըն
ազտընը պիլէ էրմէնիսթանտա օլաճազ իսլա-
հաթթա մուալլազ կէօսթէրմէքտէ տիրլէր:

Վէ պիր տէ՝ պունտան 30—40 սէնէքի ահ-
վալ իլէ 1913 ահվալը հագրրէսի նա՞սըլ մու-
զայէսէ օլունապիլիլի: Օլ գէման թիւրքիա
այնի վաղիյէթտէ՞ մի պուլունույօր իտի հազգ
էլ ինսաֆ մուզայէսէսինի վիճտանընըղա պրա-
քըրմ, գաւիլէն մէմուլ օլունապիլիլի քի պու
միւզմին հալին թէմատիսի կէրէք անիֆ իւլ
պէյան սէպէպէրտէն վէ կէրէքսէ թաֆսիլինէ
հաճէթ օլմատըղը իւզրէ Բուս սիյասէթինտէ
կէօրիւնէն symptomլար (ալամէթլէր) տօ-
լայըսըլա, տիկէր ճիհէթտէն ինկիլթէրրա սի-
յասէթի կլատըսթօնգատէ կրէյ էլինտէ պուլուն-
տըղընտան, պու լիպէրալ սիյասէթինի ինկի-
լիզ Ենհուտիսի Պիգօնսֆիլա կիպի պիր սիյա-
սինին բօլթիգասըլա մուզայէսէ էթմէք պիլէ
խաթա տըր, խաթա՞: Իշթէ ազիզիմ, պու հալ-
լէր թիւրքիատա իսլահաթըն պիթէմամիհա
իճրասընա պէօյիւք ամիլլէր տիր:

Իսլամ վաթանտաշարըմըղ թիւրքիատան
այրըմազ իսթէյօրըղ տա անըն իշլան իս-
լահաթ իսթէյօրըղ տէյու, մէնֆուր պիր միւ-
թէլալ տօլայըսըլա պիզէ էմիլիյէթ էտէմէ-
յօրլար: Աճըրմ պունլար կիպի սաֆատէրուն
վաթանտաշարա քի, հէմ քէնտիլէրինէ էտի-
յօրլար հէմ պիզէ: Ումարմ կէօրիւլէճէք տիր
քի, չու միւլքին թէալիսինէ, էրմէնիլէրին սայ
ու դայրէթ վէ իրզմէթի անլաշըլաճազ վէ խա-

րապիյէթէ տիւշար օլմուշ օլան չու վաթանը
աճըտըզլարընը կէօսթէրէճէքլէր: Իշթէ օլ գէ-
ման թիւրք իլէ էրմէնի Ենքտիկէրինտէն այրըլ-
մազ գաւիլ պիր ունսուր հալինէ կէլէճէք տիր:

Խա՞յր, 1878տէ տէյիլ, 1913 սէնէսինտէ
Ենչայօրըղ վէ տահա կէօրէճէքսին քի վարիտ
ի խաթր օլմայան նէ գատար վուզուաթլարա
թէմաշա կիրան օլաճաղըղ:

Էրմէնի մէսէլէսի սույա տիւշմէմիշ տիր,
դիրա իսլահաթ վէ հագիգի մէշըրթիյէթին
թէգարրուրը տէմէք տիր վէ պու օլմազսա
մաազ Ալլահ չու մուազզում հիւքիւմէթին
պիւթիւն մէվճուտիյէթի թէհիլքէտէ տիր:
Հէման ճէնապը Հազգ հիւքիւմէթիմիզէ պա-
սիրէթ իհսան էթսին տէ հագիգի տօսթ վէ
տիւշմէնիլէրինի իհամ պուլուրսուն:

ԳԱՐԵԳԻՆ ՄԵՍԹՃԵԱՆ

Ազ Եհնր

ՄՈՒՀԱՐԷՊԷՆԻՆ ՄԻՒՏՀԻՇ ՆԵԹԻՃԷԼԷՐԻ

ՄԱՐԻԱՄ ԳԸՐԳԵԱՇԱՐԵԱՆ, ԷՐՁՐՈՒՄ

Օրոտու՝ առէմէրի ալտաթմազ իշլան թասվիր
օլունամուշ պիր պօյալը րէսմ տիր, անըն չէ-
րէֆի դայր ի հագիգի տիր, անըն ճէլալի գաւի,
նիւմայիշ, խաշալ պաթըլի ինթիշամը իսէ
թազլիտ տիր: Անըն զուրուր վէ մէսէր-
րէթ սաթհը ալթընտա նէտամէթ վէ քէտէր
մահֆուզ տըր, մունթազամ թապուրլարը ա-
րասընտա էօլիմ կէզէր: Անըն սիւհաշարը է-
դիյէթ վէ իշլէնճէ ալթէթլէրի տիրլէր, անըն
մազսէտի՝ ճինս ի ինսանըն գաթըլ տըր:

Մուհարէպէ՝ ինսան ճինսինին հուզուգունու
մուհաֆազա էթմէք մազսէտիլլէ օլսա պիլէ,
ասլա ճէլիլ վէ մուզաատէս տէյիլ տիր, չիւն-
քի անըն իլէ հիւզլէրճէ Կանլըշար հասըլ օ-
լուր, հիւրրիյէթէ կէթիւրէն նէրտիպանըն
հէր գըրմըղ պասամաղը, առէմէրի տահա
զլյատէ էսարէթէ տիւշիւրիւր: Հիւրրիյէթ
պայրաղը ալթընտա թօփլանըլան հէր օրոտու՝
հըրս ու չան վէ թազլիդ պայրաղը ալթընտա
ճէմ օլունուր: Հըրս ու չան օլմասա իտի
Նափօլէօնա, Ուաթէրլօ մուհարէպէսինէ հա-
ճէթ Եօզ իտի, Սըմթըր Կախօտ Կէթիզպըրկ
մուհարէպէլէրի օլմայաճազ իտի:

Մուհարէպէ Կալընըղ օլմազ, իքի թա-
րաֆը օլուր: Պունլարտան պիրի հազգսըղ
տըր, չօզ տէֆա տա իքի թարաֆը հազգսըղ
օլապիլիլի: Մուհարէպէ՝ էն էյի հալտա պիլէ
տաիմա Կալը Կանլըշ տըր, Կալը Կանլըշ իսէ

գապահաթ տըր: Պէշերկյէթին հուգուգընը մուհաֆազա էթմէյէ պիր թարաֆըն հագգ օլմայան սէպէպի օլապիլիր: Պէօլէճէ հարը պիր հագգ միւտհիշ պիր ասալէթսիզլիք տիր: Մուհարէպէ հէր շէյէ տողրու գարար վէրէմէզ, մանէվի իւզէրինէ մատտի, գաիֆ իւզէրինէ գուվլէթլի, տողրու իւզէրինէ հանլը վէ ֆազլիլէթ իւզէրինէ պիր ճէպը զալէպէսիլէ խիթամիէզլիր օլապիլիր: Անըն արապալարը գըրմըզը թաճը թիքէնլէրլէ միւզէյէն վէ շէրպէթի տախի տօսթ վէ տիւշմէն գանընտան իպարէթ տիր:

Օ միլլէթլէրին ասլի կիւնահը տըր, պէշերկյէթին պէլասը տըր: Օ միլլէթլէրի խարապ էտիպ փատիշահլըզլարը թագսիմ էթմիշ տիր: Օ նէֆսանի վէ պարպարի տիր, պիր միլլի պէլա վէ ճիննէթ տիր, ճէհէննէմտէն էսէն պիր գասըրդա տըր, պիր հօզլամա կիւնիւ, էօլիւմ զիյաֆէթի, գան վէ կէօզ հաչլարը խարմանը տըր: Օ մէտէնիլէթէ գարը պիր ճինայէթ տիր, գուրտլարըն զիյաֆէթի, տիւշմէնին մէսէրրէթի վէ շէյթանլարըն իշ ու իշրէթի տիր: Անըն պայրազը ինսան գանը իլէ գըզարմըշ օլարագ ճէհէննէմտէն չըգմըշ տըր:

Մուհարէպէնին մասրաֆը գարուրի վէ միւսթաճէլ տիր, մուհարէպէ օլմասա պիլէ օրտուլար թալիմ օլունմալը, հարպ սէֆինէլէրի եափըլմալը, պօրճ երղըլմալը տըր: Էվրօփանըն սէլամէթի հագիգի օլմայըպ սուքէթէն տիր, ֆիլվագի օ պիր միւսէյլահ միւթարէքէ տիր, պու միւթարէքէյիլէթի վէ իշին 5,000,000 գատար ատէմլէր, եանի սէքէնէսինին սէքսէն իքիտէ պիրի սիւահ ալթընա ալընմըշ տըրլար: Պու 5,000,000 ասքէրլէր իշին 300,000,000 ինկիլիզ լիւսսը մասրաֆ օլույօր: Պէշ պէօլիւք տէվլէթլէրին ասքէրլէրի մուհարէպէ վազթընտա օն գաթլանըր:

Մուհարէպէ վէ տօնանմալար իշին միլլէթլէրին հալը հազըրտա պօրճլարը 7,400,000,000 ինկիլիզ լիւսսը տըր քի պու պիւթին տիւնեանըն թէլէֆօն խաթթլարընը 16,000,000 տէմիր թէլէրինին, էլէթթրիք շմէնաթէրլէրինին վէ 611,478 միլ ուղունլուղունտա տէմիր հօլու խաթթլարընը վէ սաիր չօզ շէյլէրին պիլ ճիւմլէ մէսարիֆինէ քհաֆի տիր: Եէտի պէօլիւք տէվլէթլէր, ինկիլթէրա, Ալմանիա, Րուսիա, Իթալիա, Զափոն վէ Միւթթէհիտէ Ի Ամէրիգա 1910տա, մուհարէպէ

պօրճլարը տախիլտէ օլմայարագ օրտու իշին 320,000,000 ինկ. լիւսսը սարֆ էթտիլէր:

Եիրմի պէշ սէնէ զարֆընտա էվրօփա հարպ մագսէտինէ 5,800,000,000 վէ Ամէրիգա օթուզ պիր սէնէ զարֆընտա 2,400,000,000 ինկիլիզ լիւսսը սարֆ էթտիլէր: Եինէ Ամէրիգա միլլի հայաթընըն եիւզ եիրմի ալթը սէնէլէրի զարֆընտա հարպ մագսէտլէրինէ 3,300,000,000 լիւս սարֆ էթտի վէ հալա էտիյօր:

Ինկիլթէրա էհալիսինին տէօրթտէ պիրի պու կիւն աճ տըր, տիւն աճ խի վէ եարըն աճ օլաճագ տըր: Եինէ տէ հարպ մագսէտինէ 66,800,000 ինկ. լիւս սարֆ օլունաճագ: Տիւէր մէմլէքէթլէրտէ հալ տահա ֆէնա տըր: 20,000,000 Րուս էհալիսի տախիմա էօլիւմ տէրէճէսինտէ աճլըգտա պուլունուր, նէ կէմէքլէրի վար նէ էքմէքլէրի, վէ եինէ տէ պու սէնէ էսլիհա վէ տօնանմալար իշին 36,000,000 ինկ. լիւսսը սարֆ օլունաճագ:

Մուհարէպէլէրտէ ազչէճէ սարֆիյաթ ազիմ օլտուղը գատար ճան զայաթը, ֆիզիքի, ազլի վէ ախլազի զայաթ տախի ազիմ տիր: Զէման տուրպլինի իշինտէն նագար էթտիյիմիգտէ, գան իլէ գըզարմըշ էլէմիլ վէ աճըլը տէհրլէր կէօրէճէյիլ, Նալօրատա չիֆթճիլէր թօփրաղը սիւրէրքէն, 10—12 այագ եիւքսէքլիքտէ պիր երղըն օլաճագ գատար մուհարէպէլէրտէ գաթլ օլունան ատէմլէրին գաֆաքէմիքլէրին չըգարտըլար:

Պրանսա իթթիլալը, Գօնսօլլուզլար վէ Իմիէրաթօրուզ մուհարէպէլէրինտէ 4,000,000 ատէմլէր էօլտիւրիւտիւլէր: Էվրօփանըն տիւէր զըսմլարընտա պունտան զիյատէ, Ամէրիգանըն տախիլի մուհարէպէսինտէ 550,000, Պրանսըզ-Ալման մուհարէպէսինտէ 300,000տէն զիյատէ, Րուս վէ Զափոն մուհարէպէսինտէ 500,000 ճանլար էօլտիւլէր, տահա նիշէ նիշէ մուհարէպէլէր վէ չու սօն Պալգան մուհարէպէսինտէ գաչ պին ճանլար էօլտիւլէր, քիմ պիլիր:

1789-1909ա տէք եիւզ եիրմի սէնէ զարֆընտա կէրէք մուհարէպէլէրտէ կէրէք օրտուլարտա վէ կէրէք հարպիլէ հապսիանէլէրինտէ 20,000,000 ատէմլէր էօլտիւլէր, պու եիւզ եիրմի սէնէ իշինտէ կէճէ կիւնաիւզ հէր իւշ տազիգէտէ պիր ատէմ էօլմիւշ տէմէք օլույօր: Պու նէ պէօլիւք պիր գըթալ, եիւզ եիրմի սէնէ զարֆընտա 20,000,000 էօլտիւլէր: Պու մուհարէպէնին միւտհիշ հաստալը 20,000,000

ատէմէրին գանը 120,000,000 օգգա: Խըզըը պիր թուֆան: Օն ասր զարֆընտա 15 պին միլիօն ատէմէր մուհարէպէլէրտէ էօլտիւլէր, պուհարըն գաֆա քէմիլքէրինտէն 1,000 այագ դախտէլի, 4,300 այագ հիւքսէք պիր էհրէմ հափըըը: 15 պին միլիօն! Նէ՛ պէօյիւք պիր սայը, Նէ՛ տէհէլէթլի պիր գան թուֆանը, 90 միլիօն օգգա գան!: 30 այագ տէրին, 300 այագ կէնիլ, 83 այագ ուղուն պիր գըզըը տէնիլ: Հարպ սէֆինէլէրինտէն միւթէնէքըլ պիր տօնանմա երկըմէյէ քեաֆի պիր տէնիլ:

15 պին միլիօն, Նէ՛ պէօյիւք պիր օրտու, հիլ պիր ագլ անըն սայըսընը տէրք էտիպ ճէ-սամէթինի անլայամադ, պուհարը մուհարէպէ մէյտանլարընտան վէ տէնիլլէրտէն գալգըպ ճէմ օլուրլար, հէր թապուր սօգուգ երկըրտէն օլարագ սէֆիլ այագ արալըգտա թապուր թա-պուր տիգիլսէլէր քիւրրէ ի արդըն էթրաֆընտա պիր ուճտան օլ պիր ուճա հէթիլիլլէր: Պաշ-գա պիր հիսապ իլէ, սաաթտա իւլ միլ կիտէ-րէք կէճէ կիւնտիւլ ույումայարագ հա տա տուրմայարագ տէվամ էթմէք իւզրէ եօճուլուգ էտէրլէրսէ, չըգալըլարը եէրէ թէքրար վասըլ օլմագ իլիւն երկը երրմի սէնէ լազըմ տըր:

Ախլագիլէթ հիւքիւմէթլէրին վէ չիւքէթլէ-րին էսաաը տըր: Մուհարէպէ ախլագիլէթէ չօգ զիյան էտէր: Ումուլմն իշթանը զէհրլէնմիլ տիր, պիր գըրմըղը մաթպաա իլլէյօր: Ֆաթ-տէլի քիթապլար ֆիրուխթը ազալմըլ տըր: Չէնտ կիւն ապտէմ սօգազտա պիր քիթապըյա րասթ կէլտիմ, մէրգում էլինտէ պիր գալ Ան-սարան թուլթուլ իտի, հազլաչպ, «Սաթապլ-լիյօ՞րմուսուն, գա՛լ տանէ սաթտըն», սիւալըմա ճէվապէն, աճընարագ «Խայր սաթամայօրում, չիմտի պիր գալ Խրիսթիյան ասքէրէ, ճապա օլարագ սլ չու Անսարանը ճէպինէ գօ» տէ-տիլիմտէ, «Աման Նէ՛ հաֆաճաղըմ աղըրըղը, պէն երկըիւմիւ կէօթիւրէմէյօրում» ճէվապընը վէրտի տէտի: Եազըգ, Ալլահըն քէլամը պիլէ երկը օլմուլ ալընմայօր, կէօթիւրիւլմէյօր, ճի-նայէթ վէ վահիլլէթ թէայիլու էթմիլ տիր: Մուհարէպէ կիւզէլ իսթիտաալարը քէօրլէտիր, ախլագիլէթի պօզար, ճանը սէրթլէլտիրիւր, գամիրի ույուլտուրուր, տիյանէթի թահիր էտէր, քիլիսէյի ութանտըըը վէ միւմիւնիւ ֆէսատա վարտըըը: Մատտի թէլէֆաթա րու-հանի իւլէթ, ֆիլիլի խարապիլլէթէ ախլագի լանէթ վէ պիրինճի էօլիւմէ իքինճի էօլիւմ գամմ էտէր, օ եալընըլ թէլէֆ էթմէլ, թէա-

ֆիւն էթտիրիւր, օ եալընըլ հէլաք էթմէլ, իֆ-նա էտէր: Դանուն վէ՛նիլգամ անըն խըրսը ալ-թընտա թէփէլէնիւր, մուհաֆազաաըլ քէօյլէր վէ շէհրլէր թօֆա թուլթուր, գատընլար վէ չօճուլար փէրիլան օլուրլար, չախսի հուգու-ղը իխլալ էտիլիւր, էվլէր հազըըը: Սիյասի վէ լճթիմաի իւնսիւրլէր իսլահաթա միւհթտճ տըր: Ախլագիլէթ թէրֆի օլունուրսա օլ վագթ մու-հարէպէ պէլալարը տիւնեատան գալգըպ ար-գու էտիլէն հազիլի իսլահաթ վէ քէլամէթ հուսուլէ կէլիւր:

ԻՐԱՆԻԱԿԻՆ ԹԱԼԻՍ ՈՒ ԹԵՐՊԻՑԷՍԻ ԷՄԻՆՏԷ ՀԱՅ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆԱՐԸՆ ՀԻՍՏԷՍԻ

ԳԵՈՐԳ ՄԵՍՐՈՊ ԷՖ.

7.

Երևանի մեքիմիսի լի աւելիսն քեհսիտարը

Հայ Բողոքականլարըն հախօտ Միսիօնէր-լէրին ումուլմի սուրէթտէ էրմէնիլէրէ վէ խու-սուսա անլէրին թալիմ ու թէրպիլլէսի էմրին-տէ իֆա էթտիլլէրի խըտէմաթը նազարը տիգըպթա ալարագ, 1871 թարիխինէ գատար օլան միւստէթի՝ ճիլրէ ի իսթիսաիլէ թէսմիլլէ էտէպիլիլիլլ: 19ընճը ասըն սօն նըսթը, խու-սուսա սօն րուսը՝ ֆրօթէսթան մէքթէպլէրի-նիլ թէրազըիսի տէվրէսի տիր:

Պու մահսուլտար սէնէլէրէ պիր աթֆը նիկեան էտէլիմ: 1868տէ, Բումէլի Հիսարտա եէնի թէէսիս օլունան մէքթէպտէն իքի թա-լէպէ, պիրի էրմէնի, տիկէրի Պուլղար օլմագ իւզրէ, մէզուն օլույօրլար իտի: Տօգ. Համլի-նիլ թէէսիս էթտիլի Պէպէք մէքթէպլի՝ տէ-վամ էտէրէք Բօպէրթ գօլէճի մազամընտա թէթվիճ օլունտու: Բօպէրթ գօլէճի Շարգտա թէճէտտիւտ հուսուլա կէթիլլէն թէէսիսաթ-տան պիրի տիր: Պու մէքթէպին թարիխինի հազմայաճաղըմ, զիրա փրօղրամըմըն խարի-ճինտէ տիր: Անճագ, պիր տէֆա անըն էօ-նիւնտէ տուրուպ, պիլիմ հայաթըմըգտա Ա-նըն գաթ էթտիլի հօլը վէ պրագաղըղը իլլէրի կէօզլէ պիր էօլլմէմէք էտէմէտիմ:

Անըն թասալվուրունու սօղուրան Ամէ-րիգալը միսիօնէր Տօգ. Համլին վէ անըն թէէ-սիս օլունամսը իլիւն պիլ ֆիլ մուսվէնէթ ի աղիմէտէ պուլունան Նիւ Եօրքըլ պիր թիւճ-ճար, Մր. Բօպէրթ: Իլթէ պու մէքթէպին իքի պէօյիւք միւհսիսիլլէրի: Փէք աղիմ միւլքիլա-թա թէսատիւֆ էտէրլէր, հիւքիւմէթ թարա-

Ֆրնտան մուխալիֆէթ, խարիճտէն իյդա օլու-
նան մէվանի վէ տէսախ, հաթթա տօսթլարը
պիլէ տիւշարը մէյուսիյէթ էտէն թասսովուր-
լարը, զանն էտէրսին հէր շէյ քէնտիլէրէ մու-
խալիֆ իտի: Ամէրիզատա Շէմալ վէ ձէնուպ
արասընտա վուգու պուլան իֆթիրադ մու-
հարէպէսի իանէ իշինի տիւշարը սուուպէթ
էտէր իքէն, իսթանպուլտա Ֆրանսա վէ Բու-
սիա, պու թէշէպպիւսիւ սուլա տիւշիւրմէք
իշին պիր թաղըմ էնթրիկէր գուրմագտա ի-
տիլէր:

Հաթթա, Փարիզ Օսմանլը սէֆիրի վէ Տե-
յիւնագըն միւթէրճիմի Ահմէտ վէֆիգ փաշա
պիլէ պու միւշքիւլաթտա զիմէտիսէլ իտի: Իշ,
պիր դաշ սէնէ երւզ իւսթիւ գալըր, վէ լաքին
ուղուրու պիր կիւնտէ, Օսմանլը հիւքիւմէթի
թարաֆընտան թաամա տաղէթ օլունմուշ օլան
պիր Ամէրիզա զըրհլըսը գօմանտանը, սէօզ
արասընտա, «էյէր հալլը միւշքիւլ պիր հատիսէ
թէվլիտ էթմէք իսթէմէզսէնիզ, գօլէճ մէսէ-
լէսինի թէսվիյէ էտինիզ» տէր: (*) Պու լու-
ղէթէր պիր թէսիր ի սահիրէ իճրա էտէրլէր
վէ Բօպէրթ Գօլէճի Պապը Ալիտէն թասսիգ
օլունուր: Օլ գէմանտան պէրու պու միւշս-
սէսէ, քէնտինէ չըզըլմըշ խաթթ իւզէրինտէն
հարաքէթ էթմէքտէ տիր: Հէր նէ գատար իպ-
թիտասը քիւշիւք օլուպ կիւն պէլա տէօթ թա-
լէպէսի պուլունմուշ, վէ իւք հաստը գալիլ
օլուպ անճագ իքի մէզուն վէրէպիլմիշ իսէ
տէ, միւտտէթ ի մէտիտէ տէվամ էթմէսի
իթիպարըյլա գօճաման պիր միւշսսէսէ օլմուշ
տըր: Իսթանպուլտա փէյտէրփէյ պիր մէվզի ի
պիւլէնտ ինրազ էտէրէք թէրագգիյաթ մէրքէ-
զի օլուր: Պու միւտտէթ զարֆընտա, չարգտա
թագտիրլէրի վէ իտէալլարը այնի օլան իքի
միւլէթ վար իտի: Պու իքի միւլէթլէր տէ
միւզայագա տէվրէսի կէշիրմէքտէ օլուպ էմ-
նիյէթ ի մալ ու ճանա մալիք տէյիլ իտիլէր:
Մամաֆիհ հիւքսէք պիր մէտէնիյէթէ, զարպ
մէտէնիյէթինէ սօղրու ճան աթըյօրլարտը:
Պու իքի միւլէթլէր, էրմէնի վէ Պուլղար իտի:
Համիլինի հէնի թէէսիս էթալի մէքթէպէ տօ-
լուպ ֆէվճ ֆէվճ միւրաճէաթ էտէնլէր էն
զիյատէ օնլար օլուրլար: Պուլղար կէնճլէրի,
սէրպէսթ թալիմ ու թէրպիյէյի օրտա ալըպ
սէրպէսթ ֆինուճը, հաթթա լիսանլարըն պիլէ

օրտա թահսիլ էթտիլէր: Վէ Պէօյիւք Պուլ-
ղարիանըն հիւրրիյէթինի էլտէ էթտիյի 1878
թարիխինէ գատար մէզքիւր միւշսսէսէտէն
աշաղը հօգարը 40 մէզուն չըդտը: Օ գէման-
տան պէրու հալա միւտալէմէթ էթմէքտէ
տիրլէր: Գօրպանօֆլար, Կէշօֆլար, Տիմիթ-
րիէֆլէր, Մամարօֆլար, քէնտի միւքթէսի-
պաթը ֆիքրիյէլէրինի պուրտա իտաթիսար էտէր-
լէր: Անլէր քէնտի վաթանլարընտա ինթիպահ
հուսուլէ կէթիրիլէր վէ հիւրրիյէթլէրինտէն
սօնրա տախի Պուլղար հիւքիւմէթ վէ էհալի-
սինին էն միւքթէտիր սիմալարընը թէշքիլ է-
տիպ հաթթա սօն սէնէլէրտէ էվրօփալը պիլէ
տիւշարը հայրէթ էտէրլէր:

Պունլարըն բէֆագէթինտէ էրմէնի կէնճլէրի
տախի թէալլիւմ էտիպ գէսաիր ի ֆիքրիյէլէ-
րինի թէգեթիտ էտէրլէր: Փրօֆ. Ճէճիգեանլար,
Նորատունկեանլար, Կիւլպէնկեանլար, Արր.
վէ Արմ. Յակոբեանլար, Միւր. Շահնագարլար,
Մինաս Մալեանլար վէ սահիրէ պու գսպիլտէն
սիրլէր: 1905 թարիխինէ գատար Բօպէրթ
Գօլէճինին մէզունլարընըն % 34ի էրմէնի,
% 37սի Պուլղար, % 12սի Բում վէ % 17սի
Թիւրք, Նէհուտի, էվրօփալը վէ սահիր միւ-
լէթլէր օլմուշ տըրլար: Պու միւշսսէսէտէն
Պուլղարլարըն էրմէնիլէրտէն տահա զիյատէ
իսթիֆատէ էթմիշ օլտուգլարը մուճիպ ի հայ-
րէթ օլմամալը տըր, զիրա տինի թէասսիւպ,
իպթիսատէն միւթէրագգի օլմամագլըգ, Պուլ-
ղար հիւքիւմէթի կիպի գուվլէթլի պիր մուի-
նփն ատէմ ի մէվճուտիյէթի, պու հալա սէպէպ
օլմուշ տըրլար:

Շուրասը չայանը տիգգաթ տըր քի, Բօ-
պէրթ Գօլէճինին Պուլղար մէզունլարը ալէլ ու-
մում պիրէր տիփլօմաթ, ճէնէրալ, փարլա-
մէնթօ րէիսի, մէպուս, աալիյէ, տախիլիյէ
վէ սահիրէ նազըրլարը օլուպ հէփիսի տէ գա-
պիլիյէթ ի ֆիքրիյէլէրինի փարլաթմըշ վէ լի-
յագաթլարընը իպրազ էթմիշ օլտուգլարը հալ-
տա, էրմէնի մէզունլարը թիւրքիտա գալ-
մըշ իսէլէր եա՝ թիւճճար, եա՝ մուալլիմ, եա՝
էճղաճը վէ տօքթօր, վէ եա տա քիւթիպ օլ-
մուշար վէ էյէր Թիւրքիա խարիճինտէ մէյ-
տանը ֆաալիյէթ պուլմուշլար իսէ պիր ազ
տահա վասի պիր տահիրէտէ իպրազը լիյագաթ
էտիպ գապիլիյէթ ի ֆիքրիյէլէրինի իզհար է-
տէպիլմիշ տիրլէր: Թապիի պու հալըն սէ-
պէպի պիզիմ պէտպաթիս գատէրիմիզ օլմուշ
տըր: Մէյտան պուլամամըշըգ, Նօգսան օլան՝

(*) «How Robert College came to be
founded», Cons/ple, 1909 Սահիֆէ 8-9:

գապիլիյէթի ֆիքրիյէմիզ տէյիլ տիր: Պիսաւն ալէյի Ռօպէրթ Գօլէճի արամըզտա խըզմէթինի իյֆա էթմիշ վէ էթմէքտէ տիր: Անըն թալէ-պէլէրինտէն պիր պըսմը մուալլիմիք տաիրէ-սինի ինթիխապ էտէրէք, պիլ վասըթա վէ պիլա վասըթա Համլին սիսթէմինի պէրապէր-լէրինճէ կէօթիւրմիւշ տիրլէր: Շուրասընը տա իթիրաֆ էթմէլիյիզ քի, Տօք. Համլին էն զի-յատէ էրմէնի կէնճլէրինէ սողըու թէվէճճիւն պէսլէտիյի կիպի, ծնլար տախի քէնտի մուալ-լիմէրինն շախսընա վէ ուսուլը թէրպիյէ-սինէ էն զիյատէ մուհապպէթլէ մէրպուլթ գալ-տըլար:

Տօք. Համլինն վասիյէթի միւզթէզասընճա Ամէրիգատա քէնտինն մէրասիմի թէտիինիյէ-սինի էրմէնիլէր իճրա էթաթլէրի կիպի, արա-լարընտա իսնէ ճէմ էտէրէք անըն մէզարը իւզէրինէ կիւզէլ պիր ապիտէ տախի րէքզ էթմիշ տիրլէր: Անըն թէսիս էթմիշ օլտուղը մէքթէպին միննէթտար պիր թալէպէսի, օլ նէ-ճիպ Արր. Տէր Մովսէսեան չէօյլէ եազըյօր: «Հէր էրմէնի Տօք. Համլինէ, օլ մուալլիմի չէհիլին զիքրի ճէմիլինէ սողըու հիւրմէթ հիսս էտէր:»

1871 թարիխի շայանը գայտ տըր, զիրա Հայ Բողոքականլար իչիւն պաշգա պիր խա-թըրէ տախի ույարըր: Մէզքիւր սէնէ Հոկ-տեմբերինտէ, Եէնի Գափուտա, քիրալըզ պիր խանէտէ, Ամհրիզան զըզլար մեֆթէպի ալիսի թէսիս օլունույօր իտի: 1876 Յունվարընտա իւսկիւտարա նազլ օլունուպ գօլէճ մէրթէ-պէսինէ թէրֆի էտիլիւր: Պու մէքթէպի Ամէ-րիզան Պօրա շիրքէթինին մուալլէնէթիյլէ քիւշատ օլունուր: Պէլքի պու ճիհէթ՝ մէք-թէպի մէզքիւրին մագսէտի թէէսսիւսիւ հագգընտա տախի չիւպհէ ատտ օլունապիլիւր: Լաքին միւլէսսիս քիմ օլուրտա օլտուն, իչտէն հիւքմ էթմէլի տիր: Պու մէքթէպին իֆա էթ-տիլի խըտմէթլէր սէպէպինտէն անըն իւզէրինէ տախի պիր աթֆը նիկհաճ էթմէյէ մէճպուր օլաճաղըմ: Նիսվանըն թալիմ ու թէրպիյէսի մէսէլէսի՝ արամըզտա եիւզ իւսթիւ պրազըլմըզ վէ Շարդտա հազգընտա պէլքի տիւչիւնիւլ-մէմիշ պիլէ: Ամէրիզան Գըզլար մէքթէպի իթէ պու նօզսանը իքմալ էթմէք վազիֆէ-սինի տէրիւհտէ էթմիշ վէ մուճիպի մէսէրրէթ տիր քի տէրհալ անա իմթիսալէն պաշգա էր-մէնի զըզլար մէքթէպլէրի թէսիս օլունմուշ տըր: Ատափաղարտաքի Հայուհեայ վարժա-

րան սըրֆ էրմէնիլէրին թէչէպպիւս վէ իտա-րէսիլէ թէչէսիս օլունուպ, Իսկիւտար մէք-թէպինի քէնտինն նուսուսէ ի իմթիսալ իթ-թիխազ էթմիշ: 1890 սէնէսինէ գատար իս-կիւտար գօլէճինտէն 70 տէն զիյատէ մէզու-նէլէր չըզըպ, պունլարըն 50 սի էրմէնի, 12 սի Պուլկար վէ պագի 10 ր իսէ մուխթէլիֆ միւ-լէթլէրէ մէնսուպ իտիլէր: Վէ 1912 սէնէսինէ գատար 100 տէն զիյատէ մէզունէլէր չըզըպ, պունլարըն % 35 ի էրմէնի, % 26 սը Բոււմ, % 12 սի Պուլկար վէ % 27 սի իսէ թիւրք, Եէնուտի վէ սաիրէ տիր: Պու միւլէսսէսէյի՝ թիւրք, Բոււմ, Պուլկար մուհիթինտէ վէ խու-սուսա էրմէնի հայաթլուա իճրա էթտիյի եիւքսէլտիճի թէչէսիլէր սէպէպինտէն, ու-նուլթմազ գապիլ տէյիլ տիր:

Բէզա Ամէրիզան մէզքիւր պէօյիւք ճէմի-յէթ թարաֆընտան թէսիս օլունմուշ պու կի-պի միւլէսսէսէլէր զիքր էտէպիլիլիւր: Էյ ճիւմ-լէ Թարսուս Էնսթիքիւսի, 1898տէ թէսիս օլու-նուպ թալէպէլէրինն % 84ի էրմէնի, % 14ի Բոււմ վէ % 2սի թիւրք վէ Եէնուտի օլան Սեհր Փօլ մէքթէպի ալիսի, 1875 տէ թէսիս օլունան իզմիւր Ամհրիզան զըզլար մեֆթէպի վէ 1880տէ թէսիս օլունան Պարսիզակ մեֆթէպի ի իսասիսի, պու գապիլտէն տիր:

Մէզքիւր պիւթիւն մէքթէպլէր, պիլիմ թալիմ ու թէրպիյէ վէ թէրազգիմիզ էմրինտէ իյֆա ի խըզմէթ էթմիշ տիրլէր: Պագաթ պէն տահա զիյատէ Հայ Բողոքական ճէմասթընըն թէչէպպիւս վէ զայրէթի սայէսինտէ վիճուտա կէլմիշ օլան միւլէսսէսէլէր իւզէրինէ ճէլպի տիզգաթ էթմէք իսթէրիմ: Զիրա պունլար հէմ մուհիմմ, հէմ ճալիպի ի մէրազ տըր:

Մըսթըր Պրայն Վաչինկիթօն տիփլօմաթլա-րընը նէզտինէ տալէթ էտիպ եէվմի մուայ-յէնտէ պիլ ճիւմլէ սիւֆէրա վէ վիւզէրա ի-ճապէթ էթտիքլէրինտէ, անլէրէ սինէմաթօղ-րաֆ միւտիրինն՝ քէնտիլէրին թալի ու հա-րաքէթլէրինի, վէ նասըլ կէօրիւշտիւքլէրինի պիր չէրիտ իւզէրինէ ալաճաղընը պէյան էտէր: Ժիւմլէսի րէսմի էլպիսէլէրինի լապիս օլմուշ օլտուգլարը հալտա, Մր. Պրայնլա կէօրիւշ-մէյէ պաշարլար վէ սինէմաթօղրաֆ անլէրին հէր հարէքէթինի տըլը: Մր. Պրայնըն պուն-տան մագսէտի՝ միլլի էօմրիւն ֆարզլը տէ-րէճէլէրինի իրաէ էթմէք վէ պու սուրէթլէ թալիմ ու թէրպիյէ իւզէրինէ պիր թէչէսիւ պրազմազ տըր:

ՏԻՆԻ

ԻԼՄԻ ԻԼԱՆԻՅԷ

ԿԷՆՃԼԵՐԻ ԺԷԼՊԵՐՄԷՆԻՆ ԵՕԼՈՒՆԷՑԻՐ

Շուկայի կրակներէ քիւրսէներէ կէողտէն կէշիւրի խէք, անլէրի փէք անընազուր պիր մէվզիտէ պուլուջորը: Բիւրսէներ հերինէ տէյէճէք եօզ, լաքին մինսկէր խաարէսինտէ հա հիշ իշճի եօզ, եա տա անլէր ճէմաաթտան պիր պիրատէր եէտինտէ պուլունուջոր: Պու հալըն նէթիճէսինտէ նէ՞րէտէ գարար գըլաճաղընը հէր քէս խայալ էտէպլիւր: Էօյլէ խէ նէ՞ եափմալը:

Եափաճաղըմը պիւրիւրիզ, եանի պօշ մինսկէրլէրի վաիզլէրէ թէսլիմ էթմէլի: Լաքին հա՞նի վաիզ. վաիզ եօզ: Պիպիմ տախի տէրտիւրիզ օ տըր, վաիզ պուլմալը: Պու սէնէ Մարաշ իլմի իլահի մէտրէսէսինտէ սօգուզ ազատան իպարէթ պիր սընֆ վար տըր, լաքին մէզքիւր րազամ մէյտանտա օլան ինթիլաճա նիսպէթլէ հիշ մէսապէսինտէ տիր: Էօյլէ խէ պաշապ կէնճլէրի ճէլպ էթմէլի:

Սէվլինիւրիզ քի հէր սէնէ գօլէճլէրիմիզտէն քիաֆի մըգաարտա կէնճլէր մէզուռն օլարազ չըզըյօրլար վէ պունլարըն արասընտա վաիզլէրէ արղուլու վէ իլմի իլահիյէ կիրմէք իսթէյէն կէնճլէր տախի պուլունուջոր: Լաքին կէլ կէօրէլիմ քի իլմի իլահիյի վէ անտէն չըգան վաիզլէրին հալինի մուգնի պուլմաաղլարընտան, եա տիկէր պիր տաիրէ ինթիլապ էտիյօրլար, եա տա էճնէպի տիյարլարտա օլան պիր իլմի իլահիտէ թահսիլ էտիյօրլար, իսէ տէ պու սօնրաքինին թիւրքիա քիլիսէլէրինէ չօգ պիր մէնֆաաթը սօգուռնայօր: Սէվլինիւրիզ, պուլունուջոր էօյլէ կէնճլէր քի անլէր ուֆազ թէֆէք շէյլէրի հիսապա ալմալարազ իլմի իլահիյէ կիրիյօրլար, լաքին պուլունու տէյէրէք մէսէլէ պիթմիշ օլմայօր: Պիր կէնճին պու տաիրէյի ինթիլապտա էտէճէյի իւք շէյֆէտաքեարընդ տըր: Լաքին օլաճազ օլան ֆէտաքեարընըն ճիւմլէսինի կէնճէ թէրք էթմէլէ իշ պիթմիշ սայըլմամալը, իլա իլմի իլահի խաարէսի տախի քէնտինէ տիւշէն ֆէտաքեարընըն էլտէն պըրադմամալը տըր: Էօյլէ իսէ իլմի իլահի մէտրէսէսինի մուգնի վէ ճալիպ պիր գէմինէ թէրֆի էթմէլի տիր: Կէնճլէր վաիզլէրին լիսանընտան իլմի իլահիյի վէ անըն նէթիճէսի օլան վաիզլիք մէզուլլէրինի

թազպիհ էտէն քէլամլար տէյիլ, պէր աքս թազաիր էտիպ, թէշլիք էտէն քէլամլար իշիթմէլի տիրէր: Պունուն իշիւն իքի էսասի եօլլար վար տըր:

1. Մասաշը քիւնին եքմէյի. — Պիր կէնճ իլմի իլահիյէ կիրմէքլիյէ մէյլ էթալիյինտէ, ֆիքրինէ կէլէն իւք մէսէլէ վաիզլէրին մաաշը մէսէլէսի օլուջօր: Վէ հա՞ղըք քի մաաշըն էքսիք օլմաալը, կէնճլէրի օլ արղուտան սօգուլուջօր: Պիր կէնճ հիսապ էտիյօր քի, տիկէր պիր տաիրէյի կիրէճէք օլուր իսէ վաիզլիքտէն ալաճաղը փարանըն իքի, իւշ վէ հաթթա տէօրթ միսլինի ալապիլէճէք: Պիր վաիզ իւշ տէօրթ լիրա իլէ կէլինէմէյօր: Մէմլէքէթին հէր թաաֆընտա կէլիմ շէթիլլէյիյօր: Մաաշ աշնի գալտըղը հալտէ վաիզ փէրիշանլանըյօր: Վաիզ էյի ելմէլի, թէրազըք էտէճէք իսէ եէնի քիթապլար կէթիւրթմէլի, պիր քէօյտէ, հաթթա շէհրտէ վաիզին խանէսի միսաֆիւրխանէ տիր, միսիօնէր կէլիր, վաիզին խանէսինէ, պիր պիրատէր կէլիր, վաիզին խանէսինէ, պիր փէրիշան կէլիր վաիզին խանէսինէ: Չարէ եօզ վալըզ պունլարըն գապուլ էթմէլի վէ թալթիֆ տախի էթմէլի տիր. պունլար իշիւն եինէ փաալա լաղըմ տըր: Հագիդաթէն պու կիպի միւնասէպէթլէրտէ պիր վալըզ նէ գասար սըգըլըր, խայալ էտէպիլիւրսինիզ: Իմտի վաիզլէրին հալինի օլտըգճա խարիճտէ օլանլարա ճալիպ գըլաճազ իսէք, մաաշը թէմին էթմէլի տիր: Պունըն իշիւն իւք մէսուլ օլան հէյէթ իլմի իլահի հէյէթի տիր: Սահի տիր քի պու մէսէլէտէ ճէմաաթլարըն տախի մէսուլիյէթի վար, վէ լաքին իւք մէսուլիյէթ միսիօնէրլէրին տիր, չիւնքի էվվէլտէն պէրու վաիզլէրէ վէրտիլէրի մաաշ սայ քի աշնի օլտըղը էճլտէն, այըլ քիլիսէլէր՝ միսիօնէրլէրին վէրտիլ մաաշ հիսապա ալարազ քէնտի վաիզլէրինէ մաաշ վէրմիշ տիրէր վէ նէթիճէ իսէ պու կիւնքի տուն մաաշտա գարար գըլմըշ տըր:

Միզքիէթի խօճալար էյիէ եքմէյի. — Պիր կէնճին իրատ էթտիլի իքինճի սիւալ՝ իլմի իլահիին խօճալարը միւզթէտիւր մի սիւալընտան իպարէթ օլուջօր: Պիլիւրիզ էօյլէ կէնճլէր քի, ֆիլան պիր խօճանըն աճըլ սէպէպլինտէն մէքթէպի թէրք էթմիշ տիրէր: Հագիդաթէն միւզթէտիւր պիր իլմի իլահի խօճաալը, քէնտի տաիրէսինին սահիպի օլան սագիզ պիր մուալլիմ, վէրտիլ տէրսլէրի չայիրտէ սէվալիւրի, էվվէլէճ պու տաիրէյի պիր տէրէճէ սէվիյօր

իսէ, ի քի տէրեճէ սէվմէյէ պաշար: Պատիհ պիր լիսան վէ պէլիկ պիր քէլամէ վազ եա նութիկ էտէն պիր խոճա հուզուրընտա, շաիրտ թէէսիրլէնմէք էտէմէզ, իւմի իլահիյէ կիրէն պիր կէնճին ֆիքրինի պին պիր սիւալլէր իշ- դալ էթմիշ, խոճասընա սիւալ էտէճէք, խոճա միւզթէտիր իսէ, շայիրտին ֆիքրի կիւճիւլիւ նիսպէթէն հալլ ոլունըր, միւզթէտիր տէյիլ իսէ, վէրիլէն ճէվապլոր շայիրտին ֆիքրինի տահա զիյատէ գարըշտըրը: Կէնճին ֆիքրին- տէ պիր թագըմ խուսուսաթ վար տըր քի, պէլքի շու ասը վէ շու նուրտա անլէր չոգ մա- գուլ տէյիլ տիրլէր: Անլէրի գալտըրմալլ վէ եէնիսի վէ մազուլլ գոնմալլ, էնլիյէթլի խոճա շայիրտի ինճիթմէյէրէք վէ շայիրտին գըրմէթլի ոլան թէսալվուրընա սոլուրի պիր սուրէթտէ հիւճիւմ էթմէյէրէք, փէյ տէր փէյ մազսէտինէ վասըլ ոլուր: Էլ գըսսա, հագիգի պիր իւմի իլահի խոճասը, քէնտի շայիրտինի թագէ, տինճ, իշթահլը, պէլիկ ոլարագ մէյտանա չը- գարըր վէ անըն նէթիճէսի ոլարագ տըշարտան սէյր էտէնլէր իշթահլը կէնճ վէ զայիուր վաի- զի կէորէրէք ճէլպ ոլունըրլար, աքսի թագ- տիրտէ սոզուրլար:

Իմտի, էյէր իւմի իլահիյէ սայըտա չոգ վէ միւզթէտիր կէնճլէր ճէլպ էթմէք արգու էաի- լիյոր իսէ, ի քի էսատի խուսուսաթը նազարը տիգգաթա ալմալլ, աքսի թագտիրտէ կէնճլէր, իւմի իլահիյէ կիրմէյորլար տէյու անլէրի թագպիհ էթմէյէլի տիր:

ՄԵՐՂԱՌԻ

ՐԱՀՆԵՆ ԷՆ ԵՆԻՓՍԷՔ ՄԻՆԵԱՐԷՔԻԹԻ

Ինսան բուհը գէմին իւզէրինտէ նէ՝ դա- տար եալընըդ տըր: Օ՝ փիյշի նազարընտա պուլունան հէր շէյի կէրէք գուվվէթ վէ կէրէք թապիաթճա քէնտի մասուլընտա կէորիւր: Սէմա վէ գէմին, հայվանաթ վէ նէպաթաթ, ա- նըն միւթալէսաթնա մատտէ վէ իսթիրահաթը- նա վասըթա մագամընտա խըտմէթ էտէպիրի- լէր, լաքին հիշ պիր վագըթ անըն զաիլէ վէ մուհապպէթինէ իշթիրաք էտէմէզլէր: Անըն հէմճինտի ոլան ինսանլար պիլէ անըն իշիւն պաղէն պաիսի սիրուր ոլապիլիլէր իսէ աէ, չոգ տէֆա տա հասէտ վէ քէն ու զարազլա- րըլա անըն գալպինի հարալարլար: Իմտի օ քէնտինէ հէմ մէշապին վէ հէմ աէ գաիկ օ- լան պիր շէրիք պուլմագ իսթէր: Լաքին ատէմ

քէնտի բուհունա պէոյլէ պիր շէրիքի նէ՝ քէնտէ պուլապիլիլ: Հայվանաթտա պուլալմագ, չիւն- քի անլէրին սէրէֆրազը զաթէն քէնտիսի տիր: Ինսանլար արասընտա պուլալմագ, զիրա անլէր աէ քէնտիսի կիպի աճիկ վէ զաիֆ տիրլէր: Իմտի ինսան բուհունըն պու տէրին իշթիրազընա պու ճիհանտա իճապէթ էտէճէք ոլան հալընըդ անըն կալիգի տիր: Անճագ Ա- նըն վէճիինին զիյասընտա գանաաթ պուլա- պիլիլ: Անըն իպին վահիտինին քէֆարէթին- տէ կէչմիշ կիւնահլարընա աֆվլըզ վէ Բուհ իւլ գուտսընտա էպէտի վէ էն հիւքսէք պիր միւշարէքէթ պուլուր: Ինսան բուհունըն տէ- րին իշթիրազընըն իգնաը Ալլահն քէնտի բուհը վասըթասըլլա տէրուն փ ատէմտէ թէ- ճէլլի էյլէմէսիլլէ գապիլ տիր: Լաքին տէյիլ մի քի Ալլահ զաթէն պիւթիւն ճիհանտա մէվ- ճուտ ոլուպ հէր պիրիմիլէ եազըն տըր: Հէր մաիլուդ անըն իլէ մէվճուտ, վէ եաշայան հէր պիր վարըզ Անտէ եաշայալ հարէքէթ էթմէքտէ տիր: Էոյլէ իսէ Անըն հուզուրընըն պիր թագըմ քիմսէլէր իշիւն տահա խուսուսի պիր մանա քէսպ էթմէսինի նասըլ անլայա- ճաղըզ:

Պուրասա հուզուր վէ թէճէլլիյի պիր պի- րինտէն թէֆրիք էթմէք կէրէյիկ, էլէքթրիքի գուվվէթ հէր եէրտէ հագըր ոլապիլիլ: Լաքին օ նատիրէն պիր չիմէք վասըթասըլլէ զահիր ոլուր: Հէրարէթ հէր եէրտէ պուլունապիլիլ, լաքին հէր եէրտէ աթէշ սուրէթինտէ զահիր ոլմալ: Պէոյլէ աէ Ալլահն հուզուրըն հէր եէր- տէ հագըր տըր, լաքին օ հուզուր հէր եէրտէ վէ հէր քէսէ զահիր ոլմալ: Էոյլէ վագըթ պիր թագըմ քիմսէլէր կիւնէլին զիյասը իշին- տէ կէզիպ տուալըր իքէն հինէ տէ կիւնէլի կէորէմէտիքլէրի միսիլու, չոգ քիմսէլէր Ալ- լահն հուզուրըլլէ տուլ պուլունան շու ճի- հանտա եաշայալ իլլէմէքտէ իքէն անը կէոր- մէքտէ տէյիլ տիրլէր: Աճէպա նիշիւն պէոյ- լէ տիր:

Պիզ հէր պիր մատտէ վէ գուվվէթի քէն- տինէ մաիսուա պիր հաստէ իլէ պիլիպ թանը- րըզ: Սէտայը պիլմէք իշիւն գուլաղըմըզ, զիյայը կէորմէք իշիւն կէօղիւմիւզի, բահիայը գօղլամագ իշիւն պուլընուուղը իսթիմալ էտէ- րիկ: Իմտի ալէմին տիլքիւշա ահէնկլէր իլէ տուլ ոլմասը քիֆայէթ էթմէզ, պու ահէնկ- լէրի իշիտէպիլմէք իշիւն գուվվէթի սամիէնին վիճուտը տաիսի լագըմ տըր: հիւսն ու ճէլալ

իւլէ տօլու պիր տիւնեա իւլէ պէրապէր անտէն խապէրաար օլմագ իւզրէ կէօզ վէ էլին տախի մէվճուտիյէթի էլզէմ տիր: Պէօյլէ տէ Ալլահն հուզուրընին պիզէ զահիր օլապիլմէսի իչին: պիզիմ խոհուսի պիր հասսէյէ մալիք օլմագ լըղըմըզ իճապ էտէր:— Պու հասսէ նէ տիր:

Իսխարիօթի օլմայան Յուզա Յիսուսա «Եա Բապպ, նասըլ օլուր քի քէնտինի տիւնեայա իզհար էթմէյիպ տէ, պիզէ իզհար էտէճէքսին» տէյու քուալ էյլէտի: Յիսուս անա «Էյէթ պիթ քիմէէ պէնի նէվէրսէ, քէլամըմը հըֆղ էտէր, փէտէրիմ տախի անը սէվէճէք տիր, վէ անա կէլիպ հանընտաթ թէմէքքին էտէճէյիզ» տէյու ճէվապ վէրտի: Պու ճէվապտան անլատըղըմըզա նազարէն Ալլահ միւմինէ գահիր օլմագ իւզրէ քէնտինի կէլէճէք տիր: Պու Անըն ինսան րուհընա կէլմէք իւզրէ տախիմ հազըր իտիլինի կէօսթէրիր: «Թէմէքքին» թապիրի իսէ Անըն ինսանտա հաշամազըղը սէվէր իտիյինի պէյան էտէր: Իմտի պու թէնէզզիլլինէ մուզապիլ աստէմտէ իքի շէյ պուլմագ իթթէր, իթաաթ վէ մուհապպէթ: Ալլահա իթաաթ վէ Անա տօղրու մուհապպէթին պիրլէշմէսիլլէ աստէմտէ էօյլէ պիր հասսէ մէյտանա կէլիր քի, անըն վասըթասըյլէ Ալլահ քէնտի հուզուրընը աստէմէ քէշֆ էտէպիլիր, վէ աստէմ օ ինքիշաֆա իճապէթ էտէպիլիր:

Ալլահ հէր հէրտէ հազըր իքէն Անըն հուզուրընը պէրէքէթլէրինտէն մահրում հաշայան քիմսէլէրին միւշքիլի իշթէ պուրատտ տիր: Անլէր Ալլահըն վազաա իթիտլալ վէ իսթինթաճ թարիգիլլէ թանըյպ Անըն հէր հէրտէ հազըր օլտուղուընը թագրիր էտէրլէր, լաթին կիւնահտա տէվամ էտէրլէր, եանի Ալլահը սէվէրլէր վէ Անա իթաաթ էթմէզլէր: Ալլահ անլէր իչին ֆիքրի պիր ֆօրմիլ տիր: Օ անլէր իչին պիր զամիր մէսէլէսի տէյիլ տիր: Պունուն իչին Անը կէօրէմէզլէր:

Լաթին քէնտինի սէվիպ էմրլէրինէ իթաաթ էտէն քիմսէլէրէ զահիր օլուր: Վէ Անըն պու ինքիշաֆընա նաիլ օլան քիմսէլէր քէնտիլէրին էպէտի վէ էն հիւքսէք շէրիքլէրին պուլմուշ իտիքլէրինէ միւթթալի օլմազլէ մէսրուր օլուրլար: Զիրա հէր կիւն Անըն իլէ միւլազաթ վէ միւլարէքէթ էթտիքճէ անլէրին րուհոնտա աճաիպ պիր տէրինիք վէ հիւքսէքլիք մէյտանա կէթիրիր:— Իմտի քէնտի սէպէտի վէ էն հիւքսէք շէրիքինի պուլմագ իսթէյէն քիմսէլին Պէնտէկոստէ զիյարէթինէ նաիլ օլմասը իճապ էտէր: 4. ԻՍԹԱՆՊՈԼԼԵԱՆ

ՄԻԻԹԵՆԵՎՎԻ

ՏԵՐՈՐ ԵԱՓՐԱԳԼԵ ԵՕՆԱՍ

10.

Պիր մաաթ զաաար հօլ ալտըգտան սօնրա: էօյլէ պիր հէրէ կէլտիլէր քի օրատան Արնաւլուս չատըրլարը կէօրիւնիւյօր իտի: Զատըրլարըն էթրաֆը չալըլար իլէ մուհաթ օլուպ հայվանլար տախի անլէրին արասընտա եալըմագսա իտիլէր: «Պուրտա տուրալըմ» տէտի Հաֆըզ, վէ գթճաման պիր զայանըն արգասընտա աթլարը պիր չալըյա պաղլանյարաթ «Պուրտա ալթը սաաթ պէքէյէճէյիզ» տէյու իլավէ էթտի, վէ իթիլլալ պիր մըգտար գուրու չալը չըրիլը թօիլայըպ քէրվանտան ալթըմագտան էվվէլ պէրապէրինճէ ալթըլ օլտուղու վաամուգ վէ պարութտան պիրէր մըգտար օրթալարընա հէրլէշաիրէրէք պու չալը չըրիլըտան ուֆագ տէմէթլէր եափտը: Պու իչինի իքմալ էթտիքտէն սօնրա հէյպէտէն պիր վարչա վասսըրմա վէ պիր ավուճ խուրմա չըգաթարաթ Ապտուլլահ իլէ հէտիլլէր, վէ Ապտուլլահ չըպիւղիւնու հազըպ իչմէյէ պաշլաւ տըղընտա իթիլլար քէնտի հէկէնինէ «Շիմաթ էվլատըմ պէն ուլույաճաղըմ: Ալըզլարըն ուլգույա իթիլլաւէլարը հօգ իսէ տէ, իթիլլարար անը սէվէրլէր: Նէտի գարընտալ կիւրճու չալըլարըն իւզէրինէ կէլտիլլանտէ պէնի ույանտըր» տէտի: Պիր տագիգէ սօնրա Հաֆըզ ուլգույա վարար, Ապտուլլահ իսէ հիւզիլ էլլէրի արասընտա մէսթուր օլտուղու հալտէ գուրթարտըղը վէ արթըզ հիւզիւնի ասլա կէօրմէյէճէյի գատըն հազըղնտա տիւլիւնմէքտէ իտի:

Հաֆըզ թային էթմիլ օլտուղու վազթտան պիր ազ էվվէլ քէնտիլլինտէն ույանտը վէ մուհապպէթ վէ րըգգէթ իլէ կէնճ րէֆիգինէ պաղըպ տէտի: «Կէլ էվլատըմ, իլէրի կիտէլիմ, Մուզայագա էնասընտա հէքտիկէրինէ սարըլան իքի տօսթլար, աթէշտէն պիլէ կէշսէլէր զարարտիտէ օլմայաճաղար»:

Անլէր կիզլիճէ օրտուկեհանա տօղրու իլէրիլէտիլլէր: Օրտուկեհանտան պիր աղ ուզագտա պուլուհան գարագօլլարտան կէօրիւնիլլէրէք սէլամէթլէ կէշտիլլէր, հէր քէս տէրին ուլգուտա իտի: Աթէշ տախի սէյիւնմիւլ օլուպ անճագ չատըրլարըն պիրիսինին իչինտէ քիւլիւք պիր ըլըզ կէօրիւնիւյօր իտի: Իքի արգատալար սէսսիգճէ պու չատըրա հազլալըպ գուլար սէսսիգճէ պու չատըրա հազլալըպ գուլար

մըն իւզէրինէ եաթտըլար: Բէնտիւէր գոյու պիր կեօլկէ իչինտէ պուլունտուզլարընտան կէօրինմէյերէք անլէրի սէյր էտէպիլիյօրլար իտի:

Ատի ասքէրլէրտէն պիր ազ տահա էյի կիյինմիչ օլան իւզ ատէմլէր, իւզէրինտէ պիր գահվէ ճէզվէսի պուլունտան պիր իսկէմլէ էթ-րաֆընտա խալըլար իւզէրինտէ օթուրմագտա իտիլէր: Ուզուն չըպուզլարըյա թիւթիւն ի-չիյօրլարտը: Պիր քիւլիւք մուսմ սիմալարընը զաիֆ պիր նուր իլէ թէնվիր էտիյօր վէ իւլիւ տէ հէրարէթլէ գոնուչույօրլար իտի:

«Պու կիւն իչիմիդ փէք աքսի կիթտի», տէտի պունլարտան պիրի: «Բէխիմիզին պիր տէվէճի թարաֆընտան գաթլ օլունա-ճաղը քիմին խաթըրընտան կէչէր իտի:»

«Ազիզիմ Հասան», ճէվապ վէրտի պու իւչտէն էն քիւլիւք կաչըսը, «Պիրինին ֆէ-լաքէթի տիկէրինին պախթը տըր: Բէիս էօլ-միւշ տիր: Պինաէնալէյհ էմր էթմէք հազզը արթըզ պիզիմ տիր:»

«Հազզըն վար ազիզիմ Մուհամմէտ», ճէ-վապ վէրտի Հասան «Փագաթ իւլիւմիւզտէն հանկըմըզ րէիս օլաճաղըզ:»

«Պէն րէիսիւք հիսէմի սաթաճաղըմ», տէ-տի արգասը Ապտուլլահա տէօնմիւշ օլան, «Տէնիլիյօր քի գաչըրտըզըմըզ գատըն, Մըսըր փաչասընըն ազրապասընտան տըր: Պու գա-տընտան վէ րիյասէթտէն քէֆֆի հէտ էթմէքլի-յիմ իչիւն պանա պիր միգտար փարա վէրի-նիզ պէն Արնաւիւտուղա կիտէր գալան էօմ-րիւմիւ սէլամէթլէ օրատա կէչիրիթիմ: Պէնիմ կիպի պիր ազ սագալընըն եանընտա կիւզէլ պիր գատընըն չօզ օ գատար գըյմէթի հօզ տըր: Պու զըզ զանն էտէրիմ 5000 իւրօ տէ-յէր» տէտի: «Գապուլ!» տէտի Հասան, Գարա Շէյթան խաթուտան հիսսէմի սանա թէրք էտիյօրում:

«Լաքին պէն գապուլ էթմէմ», իլավէ էթ-տի Մուհամմէտ. «Պանա պազ պէն եիրմի պէշ կաչընտայըմ, պէն գարը սաթմամ: Պիր փրէն-սէս իլէ թէէհիւլ էթմէք ֆիքրի պէնի մահ-զուզ էտիյօր վէ Փաչանըն էնիլթէսի օլմագլը-ղըմա իթիրաղըմ հօզ տըր: Պէն գատընա մու-գապիլ, էմր էթմէք հազզըմտան վազ կէչիյօ-րում: Բէիս օլմագ իչիւն տահա էփէյի վազ-թըմ վար:»

«Ուլաչապիլիլիդ» տէտի էն կաչըսը, «Պի-րինիզէ րիյասէթ, օլ պիրինէ էսիր գատըն, պա-նա իսէ փարա:»

«Էօյլէ օլսուն», տէտի Հասան, «2,000 տիւրօ պէնտէն կէլիյօր:»

«Մուհամմէտ նէ՞ վէրէճէք:»

«Մուհամմէտ տախի նէ իսթէրսէն սանա վէրմէյի վատ էտէր:»

«Իչէր սըրասընտա», ֆըսըլտատը Հաֆըզ Ապտուլլահըն գուլաղընա, «Պէն քէնտիլէրի չատըրտան տըչարը չէքմէյէ կիտիյօրում, չօ-ճուղը ալ, աթլարլա պէրապէր գօշ վէ կիւնէշ տօղանա գատար պէնի գըրմըզ գալալարտա պէքլէ:»

Պունու տէյերէք Հաֆըզ ուսուլ իլէ պա-րութը տէմէթլէրի գօլունուն ալթընա զըս-տըրարագ պիր թարաֆա կիթտի վէ էն ու-ղապտաքի չատըրլարտան պաչալարագ ֆի-թիլլէրինի հազըպ օրա պուրա գօյտու: Չատը-րըն իչինտէ իսէ փազարըզ տէվամ էտիյօր իտի:

«Փէք ալա», տէտի կէնճ րազի օլարագ, մատէմ քի գատընը սաթուն ալսըմ, անը պա-նա թէսլիմ էտինիզ:»

«Հազզըն վար», ճէվապ վէրտի ազ սա-գալը, եիւքսէք սէս իլէ գատընը չաղըրա-րագ: Փէրտէ տիւշտիւ վէ Մըսըր ֆէրաճէսինէ պիւրինմիչ պիր գատըն օրթայա չըգտը: Կէնճ Արնաւիւտ գատընա հազլաչարագ միւլայիմ պիր սէսլէ «Հանըմ մուհարէպէնին տէ հուզու-զը վար: Սիզ արթըզ Շէրիֆին տէյիլ պէնիմ սինիզ: Գըլըճըմը սէնին ուղրունըզ ֆէտա էթ-տիմ: Լաղըմ օլսա ճանըմը տախի վէրիթտիմ:»

«Չօզ եիւքսէք պիր ֆիյէթ իմիւշ», ճէվապ վէրտի միւսթէհզի պիր սէս:

«Կիւզէլիւք իչիւն զըյմէթ թագտիր օլուն-մագ», իլավէ էթտի Մուհամմէտ: «Սիզին պիւթիւն հիւսնիւնիւզէ մուգապիլ կէլէճէք պիր սէրվէթ խայալ օլունա՞պիլիլ մի:»

«Իքի քիսէ չօզ պիլէ» ճէվապ վէրտի եիւ-զիւ էօրթիւլիւ գատըն:

«Հանըմ էֆէնտի, պէօյլէ տիւշիւնմէյինիզ, Միւմինլէրին Ամիրի պէնիմ եէրիմտէ օլմագ վէ կիւզէլ Մըսըրըյը նէզտինտէ պուլունտուրմագ իչիւն սէրվէթինին նըսֆընը վէրմէյէ հազըր տըր:»

«Էյէր քէրվան հարէքէթ էտիյօրսա, հիւ-զէլ Մըսըրը կարըն թաիֆտէ օլաճագ տըր:» Ճէվապ վէրտի գատըն:

ԹԵՓԷ ՏԵԼԷՆԻ ԱԼԻ ՓԱՇԱ

ՀԱՅԳ ԱՍՏՈՒՐԵԱՆ, ՆԻԻ ՍԷՅԼԵՄ

Պալատն մուհարէպէսի միւնասիպէթիյէ Շարգի Բուսէլի, Արնավուտուդ, Եանհա վէ սաիրէ հագգընտա սայ քի հէր կիւն զազէթաւարըմըզ եագմագտա իքէն, Եանհա վալիսի մէշուր Ալի փաշա հագգընտա տա պիր ազ մալիւմաթ տիգգաթը ճալիպ օլուր զանն էտէրիզ: Ալի փաշանն էտտաը Արնավուտուդտա Թէփէ Տէլէն տէրէպէյէրի իւնվանընա նայիլ խիլէր իսէ տէ, փէտէրի օ իւնվանտան մահրում էտիւմիշ իտի: Սիննի թըֆլինտէ փէտէրի վէֆաթ էտիպ, էվլատ մուհապպէթինտէն մահրում պիր անանըն էլինտէ գալտը: Փէտէրինտէն թէվէրրիւս էթտիյի թարլա վէ արուար փէտէրինն վէֆաթընտան ազ սօնրա միւթէճալիր փաշալար թարաֆընտան զասպ էտիւլիպ, Ալի 16 սիննինտէ իքէն էմլաք, էմվալ վէ սէրվէթտէն մահրում պիր հալտէ տաղլարա չէքիլտի վէ օրատա պաշընա պիր էչգըհա չէթէսի թօիլայըպ, մահալը մատէրգատը օլան Թէփէ Տէլէնէ հիւճիւմ էյլէտի: Թէփէ Տէլէնի պիսսուհուլէ զապթ, պիրատէրինի գաթլ վէ վալիտէսինի հապս էյլէտի: Վալիտէսի ազ սօնրա մահպէստէ վէֆաթ էյլէտի: Մէրգուլէնն վէֆաթընն սէպէպի զէհր տիր տէյու զանն օլընը:

Ալի Թէփէ Տէլէնի զապթ էթտիքտէն սօնրա, Պապը Ալիյէ միւրաճէաթ էտիպ, «Պէյ» իւնվանըն ալմագ իսթէտի իսէ սէ, «Շգօտրա վէ Տէլվինօնըն ասի փաշալարընը ֆէթհ էտէր իսէն Եանհայա վալի թային օլընըսըն», ճէվապընը ալտը: Իշպու ճէվապը ալըր ալմագ մէզքիւր փաշալարը միւնհէղիմ զըլըպ, րէսմէն փաշալըզ իւնվանընա նաիլ օլտու:

1787տէ Թիւրքիա իլէ Բուսիա մուհարէպէսինտէն սօնրա, 57 սիննինտէ օլտըղը հալտէ Թէսալիա վէ Թըրհալա վալիլիյինէ թային օլընըպ, էչգըյա չէթէլէրինի միւնհէղիմ էթմէսի իչիւն Պապը Ալիտէն էմր ալտը: Պինաէն ալէյհ հարամիլէրի քէնտի թապուրլարընա տաիլի էտէրէք, հավալիսինի էչգըհատան թալիլիս էյլէտի: Պոնտան ազ սօնրա Եանհայը զապթ էտիպ, Եոնանիսթանըն չիմալ գըսմընըն հիւքիւմտարը մագամընը ալտը: Էփիրօսըն էհալիսի 15 սէնէ դատար պիր միւտտէթ անըն նուֆուղընա մուգավէմէթ էթտիլէր իսէ տէ, 1803 տէ օնլարը տա մաղուպ էյլէտի:

1797տէ Նափօլէօն Պօնափարթ Վէնէտիկի զապթ էթտիլինտէ, Ալի փաշա Ֆրանսըղար իլէ տօսթուպ պաղլայըպ, Եանհատա իսթիհէրա մաթ ինչաը իչիւն Ֆրանսըղ միւնհէնտիսէր ճէլպ էյլէտի: Վէ լաքին ազ սօնրա Նափօլէօն իլէ պօղուչտը: Եինէտէ փարկա լիմանընը վէ Եոնան ատալարընը զապթ էթմէք էմէլիյէ 1807 տէ Ֆրանսըղար իլէ թէքրար տօսթ օլտու, հալչու քի էվտէքի հիսապ պազարա ույմատը, գիրա Թիլիսիթ անսնամէսի հիւքմինճէ փարկա Ինկիլիզլէրին թահթը զաթպընտա գալտը: 1817 տէ Ինկիլիզլէր իրատէթլէրիյէ փարկայը Ալի փաշայա թէրք էթտիլէր: Իշթէ պու վազթլարտա Ալի փաշա նուֆուղընն սէմթ իւր րէսինէ վասըլ օլմուշ օլուպ Արնավուտուդ, Էփիրօս վէ Թէսալիանըն գըսմը ազէմինէ հիւքմէթմէքտէ իտի: Իսմէն վէ րէսմէն Պապը Ալինն թահթը Էթտինտէ իտի իսէ տէ, ֆիւհադիգէ միւսթագիլ պիր հիւքմտար իտի: Բէնտի էօլքէսինտէ, իւնն ու ասայիլի թէէսիս էյլէտի: Էհալիյի ատալէթ իւղրէ իտարէ էտէր իտի իսէ տէ իսթիպտատ ուսուլլարընը տա էլտէն պրագմագ իտի: Սիննի թըֆլինտա վալիտէսինտէ քէնտինէ աօղրու մուհապպէթ կէօրմէմիշ իտիյինէ րաղմէն, սէնէլէր էվվէլ վալիտէսինէ էտիլմիշ օլան պիր զուլմըն ինթիգամընը ալմագա մագսէտ էյլէմիշ վէ արթըզ օ մագսէտինն մէվգի ի իճրայա գօնուլմագ վազթը կէլմիշ իտիյինէ գարար վէրմիշ իտի: Վալիտէսինէ էտիլէն գուլմըն միւսէպպիպլէրի հէփ էօլմիւշ իտիլէրինի անլայընճա, անլէրին էրքէք գիւրրիլէթինի աւրատըպ, անլէրտէն 739 ֆէրա պուլտու վէ հէր պիրինի տէ գըլըճտան կէչիւրտի: Խըլլէթինտէ պիր ճիհէթտէ գուլմ, տիկէր ճիհէթտէ իսէ ատալէթ իւնսիւրլէրի պուլուհմասըլէ պէրապէր, խասայիս ի թէրագըրտան մահրում վէ պի պէհրէ տէյիլ իտի: Էվրօփա ուսուլլարընը վէ Էվրօփա մէտէնիլէթինի թագտիր վէ փէսէնտ էտէր վէ Էվրօփալը մէմուրիյն վէ միւնհէնտիսին իսթիլտամըլա թահթը իտարէսինտէ պուլուհման էօլքէյի մամուր գըլմագա սայ էյլէր իտի:

Վէ լաքին Ալի փաշանն իսթիլլալիյէթի վէ եալտատ սայքի այրը պաշընա պիր հիւքիւմէթ թէշքիլ էթմիշ օլմասը Էվրօփանը կէզղիւնիւալըպ, էյալէթլէրին իտարէսինտէ Թիւրքիանըն կէզէքիլէք հէմ գաաֆընա Էվրօփա հիւքիւմէթլէրինն տիգգաթընը ճէլպ էյլէտի: Իշ-

Թէ պու հալ ու քէյֆիյէթլէր թահթընտա
Շունանլար ճէսարէթ ալըպ, աղ սօնրա ա-
յազլանտըլար վէ հիւրրիյէթ վէ իսթիզլալի-
յէթլէրինի պէ թէքրար էլտէ էտէպիլտիլէր:
Պու սէպէպլէրէ մէպնի իտի քի, Պապը Ալի
Ալի փաշալը միւնհէզիմ գըլմաղա գարար էտիպ
անը հալլէն եա մէյթէն ախզ ու կիրիֆթ էթ-
մէք իչիւն պիր թապուր ասքէր սէվզլէ Եան-
եայը թահթը մուհասթէրէյէ ալտը: Սիննի սէք-
սէնէ պալիղ օլմուշ իտի իսէ տէ, Ալի փաշա
իքի սէնէ մուհասթէրէ էտէնլէրէ մուգալէմէթ
էտէպիլտի: Էնճամ 1822 փետր. 5տէ թէսլիմէ
մէճպուր օլտուղընտա, ախզ ու կիրիֆթ օլու-
նըպ իտամ էտիլտի վէ իպրէթ ի ալէմ օլմադ
իւզրէ քէսիլմիշ պաշը Տէր ի Սաասէթէ նազլ
օլունտը:

ԱՅՆԹԱՊ ԱԳ-ԵՕԼ

ԽՐԻՍՏԻՅԱՆ “ԿՐԹԱՍԻՐԱՅ” ՇԻՐՔԷԹԻՆԻՆ

ԵԷՅԻՆՃԻ ՍԷՆԷՎԻՐԱՓՈՐԸ

Շիրքէթիմիզլին ֆաալլիյէթ խաթիւլարը
մուխթասարէն պէր վէճի ի աթի օլմուշ տըր:

1. Էրֆէ կեհնիյէր տախիսի. — Հէր Կիրակի
մուալլէն պիր վաղթտա, շիրքէթ սալօնընտա
իճթիմա էտիլիպ, գըսա պիր իպատէթ խըտ-
մէթինտէն սօնրա աշվալը հազըրէ հազըրնտա
սամիունա մալիւմաթ վէ զաղէթա հալատիսի
վէրիլիր վէ խաթիպ թարաֆընտան բու-
հանի, ախլազի, աղլի, ֆէննի վէ եա
իլմի պիր մատտէ հազըրնտա գըսա պիր
նութգ իլէ խըտմէթ խիթամփէզիր օ-
լուր: Թէրէնիւմ, պանսա միզիֆ վէ էմ-
սալի չաղըլար տախի վար տըր: Էրքէք ազա-
նըն ատէտի 200իւ միւթէճալըզ օլուպ, Փրօթ.
վէ Լուսաւորչահանլարտան իպարէթ տիր: Ազա-
լարտան 40ը միւթէճալըզ տիյարը զուրպէթ-
տէ վէ օրտուտա պուլունույօրլար: Մէզքիւր
բազամտա նէվճիվանլար (պատանի) պէլլի
պիր մէվզը թուլմազտա օլուպ, անլէր իչիւն
այրը պիր իտարէ վէ միւնասիպ թէրթիպ հազ-
ընտա տիւչիւնիւմէքտէ տիր:

2. Կեհն գազընլար տախի այրը պիր տախ-
րէտէ իճթիմա վէ խըտմէթլէր ազտ էտէրլէր:

3. Չօնուգլար Կիրակի մեքֆեպի տախիսի. —
Ագ-եօլ մահալլէսինտէ իւշ միւթէալլիմէ վար-
ժունի նէզարէթի թահթընտա վասաթ հիսապ
80 գատար գըզ վէ օղլան չօնուգլարա տէրս
վէրիլիր:

4. Հափրա առասը մեքֆեպի. — Չէնտ սէնէ-
լէրտէն պէրու Մօսղ Սֆուլ թէրթիպի իւզրէ
պաշլամըզ օլան իշպու մէքթէպ Եինէ Օր. Խա-
նըմ Գալայճահանըն նէզարէթի թահթընտա
45—50 երկսեռ չօնուգլար իլէ սէվամ էլլէմիշ
տիր: Բեաշքի մալիյէմիզ միւսաստէ էլլէսէ
տէ 2—3 մուալլիմէ իսթիլտամ էտէրէք շիմ-
տիքիննի պիր գաշ միսլի սօգազ չօնուգլարընը
գապուլ էտէպիլտէք:

5. Բիթիւպիսանէ վի գրասթիսանէ տախիսի. —
Էլէնէվմ քիւթիւպիսանէմիզտէ 300 ճիլաի միւ-
թէճալըզ ֆարգլը լիսանլարտա քիթապ վար:
Չօգ զիյատէ օլմասը էլլէմ հէմ արգուլը:
Բահնիւնա, Անեսաքեր, Անեսաքեր Մանլանց,
Բիզանիյուն, Կոչնակ, Եհնի Էօնր, Աննուռա հա-
ւնար վէ սաիրէ զաղէթալար կէլիր:

6. Չաղըր տախիսի. — Կէչէն սէնէ շիրքէթ
իչիւն Ալմանիատան սաթուն ալընան պանսա
միզիֆ թազըմը էյի սուրէթտէ իսթիմալ օլուն-
մուշ տըր: Պու պապտէ Մ. Թ. Գօլէճի ֆէնն ի
մուսիգի մուալլիմի Յակոբ էֆ. Իւլէզեանըն
մուալլէնէթ վէ թալիմի միւսմիր օլմուշ տըր:

1912-13 սէնէսի բափօրը ումուսթինտէն
պաղը նօգթալար:

Ա. Թաշրատաքի տօսթլար հէմ ազալար
իլէ մուսապէրաթ էտիլիր: Շիրքէթին գանունը
էսասիսինտէն 5-600 նուսխէ թապ էթիտիրիլէ-
րէք սաիր մալիւմաթ փարչալարըլլէ անլէրէ
իրսալ օլունմըշ տըր:

Բ. 1912 Ապրիլ 18տէ շիրքէթ մէնֆաա-
թընա փրօֆ. Լ. Յ. Պապիկիւն, պաղը ամէլի
թէճրիպէլէր իլէ իլմի պիր նութգ իրատ էլլէ-
միշ տիր: Բէզա Սեպտ. 20տէ սինէմաթօղրաֆ
մէնզարէլէրի սահնա ի թէմաշայա վազ օլունմըշ
տըր: Անլէրտէն 20 լիրա Օսմանիյէ եազըն
իրատ կէլմիշ տիր:

Գ. Կէչէն սէնէ զարֆընտա 8,500 զըշ.ա
իլթիրա օլունան խանէնին հազըր էպնիյէյէ ի-
լալէսի մուճիպ ի սիւրուր պիր քէյֆիյէթ տիր:

Դ. Էննէպի վէ Էէրլի տօսթլարտան միւ-
րէքէպ պիր Համիլէր Հէյէթի թէքիլի էմ-
րինտէ պէզլ ի զայրէթ վէ միւպաչէրէթ էտիլ-
միշ տիր:

Ե. Շիրքէթ ազասընտան էվլէնէնլէրէ եա-
տիկեար հալընտա հըֆզ վէ խաթիմալ էտիլմէք
իւզրէ հէյէթիմիզ թարաֆընտան պիրէր ֆա-
միլեա քիթապը իհտա էտիլմէսի թէնսիպ գը-
լընմըշ տըր:

Զ. Էվլէլէրի սէնէտէն միւթէրաքիւմ տէյին

թէսվիյէսի էմրինտէ պիղզաթ աղալարն դայ-
րէթի շայանը թահսին օլմուշ տըր: Պիր ագ-
շամ իւնսի պիր ճէմիյէթտէ պու մագսէտէ
պիղզաթ աղալար 20 լիրա գարզէն վէ 700
դրշ.ա եագըն պիր մէպլաղ իանէթէն վէրտիւէր:

Է. Կէչէն սէնէնին վարիտաթընըն հէքիւ-
նիւ 8,827½ դրշ.ա (Լիր. Օսմանի 127½ իթի-
պարըյէ) վէ մէսարիֆաթը մուխթէլիֆէնին
ճէմի իսէ 12,118 դրշ. 25 փարայա պալիդ օլ-
մուշ տըր: Պու տէմէք տիր քի 1910 սէնէ-
սինտէն 3291 դրշ. 5. փարա ճէյն եա աջըգ իլէ
կիրիւմիշ տիր:

Իշպու շիրքէթ 7 սիննինի հէնուզ իքմալ
պիրլէ Յինճինին էշիլինէ գատէմզէն օլմուշ օ-
լան ֆագիր պիր չօճուգ տըր: Գուվվէթի ազ,
վասիթալարը մահտուտ, ֆագաթ մագսէտի
ճէլիլ, իճհալը եիւքսէք, մէպտէ վէ մէսլէքի
հրիսթիյան սիյրէթինին էսապարընա միւթա-
պըզ վէ համիսի հէմ գըլաղուղը իսէ Ալլահ
քէնտիսի տիր:

Չարուրի ինքիյանաթընըզ:

(1.) Իճթիմա սալօնընըն թէվսի:

(2.) Գիւթիւպիանէնին զիյատէ քիթապլար
վէ զաղէթալար իլէ թէճհիդ ու թէզնինի:

(3.) Սատէ վէ իպթիտաի պիր թագըմ ժիւ-
նասիդ ալաթ ու էտէվաթը:

(4.) Չաղը տաիրէսինին իքմալը:

Իշպու ինքիյանաթընը զարուրիյէնին իքմալ
ու տէֆի իչին չիմտիքի հալտա 200-250 լիրաի
Օսմանի իքթիֆա էտէպիլէճէք տիր: Նիչէ մա-
հալար իչին քէնէլէմնէօքիւն հիւքմիւնտէ
սալըլան շու մէպլաղ պուրատա աճայիպ
նէթիճէլէր, էվվէթ միւճիվէլէր մէյտանա կէ-
թիրէճէք տիր:

Փարասընտան եա սէրվէթինտէն էն զիյատէ
քեար էլտէ էթմէք իսթէյէն տօսթլար իչին
միւնասիպ պիր ֆուրսաթ, էմին պիր պանգա,
կիւվէ վէ փաա պօղմայան պիր մահալ:

Բէիս

ՅՈՎ. ՀԱՆՆԷՍ Պ. ՀԱՍԵՐՃԵԱՆ

— Տօգ. Օլտֆիլա Լօնարատա պիր նութ-
դունտա Սըրպ ասքէրլէրինին պու գատար
տալանըզը օլտուղունը թաամլարընա համլ է-
տիյօր: Պուղտայ, չալտար, փիրինճ, եաղ վէ
մէյվէ եէրլէր իմիշ, էվրօփատա անճագ Բու-
մանիա, Պուլղարիա, Սըրպիատա թէվէլլիւտ
նիսպէթի արթմըշ տըր, պաշգա հէփ մէմլէ-
քէթլէրտէ էքսիւմիշ տիր:

ՀԱՓԹԱ ԽԱՊԵՐԼԷՐԻ

ԽԱՐԻՃԻ

Եունան, Պուլղար վէ Սըրպ օրտուլարընտա
ֆէվզ էլ ատէ պիր հարաքէթ վար տըր: Եու-
նան պիւթիւն ասքէրինի թօփլայարազ Սէրէզ
վէ Տրամայա տօղրու հարէքէթէ ամատէ տիր,
Սըրպլար, Սկիւպ, Գէօփրիւլի վէ Գումանօ-
վատա հազըրլանըյօրլար: Պուլղարլար իսէ պիր
հաֆթայա գատար 250,000 ասքէր իլէ վար-
տարը կէչմէյէ հազըրլանըյօրլար: Պուլղարիա-
տա պուլունան պիր չօգ Արնավուտար՝ Պուլղար
օրտուսունա դայտ օլունմագ իչին զայէթ շէ-
տիտ արղու կէօսթէրմէքտէ տիրլէր, պաղը
Արնավուտ րուէսսասը, հիյնի հաճէթտէ Սըրպ-
լարա գարչը, Պուլղարլարա եան եանա մու-
հարէպէյէ չըգաճաղլարընը պէյան էթմիշլէր
տիր: — Ս. Գէորգ Եօրթուսը կիւնիւնտէ գրալ
Ֆէրտինանտ ճէն. Սալօֆա աթիտէքի թէլէդ-
րաֆը քէչիտէ էթմիշ տիր: «Պու կիւն, Ս.
Գէորգըն եօրթուսընը իճրա էթմէքսէյիդ, օլ
ֆաթիհ վէ ազիլին մուհաֆազասը թահ-
թընտա, զապիթան ու ասքէրիմ կէչմիշ ալթը
այ զարֆընտա Պուլղարիանըն էն մուգատտէս
պիր տավասը իչին աճաիպ գահրամանըզլար
վէ ֆէտաքեարըզլար իպրազ էթտիլէր, շու
միւնասիպէթլէ շէճի օրտումա սամիմի սէ-
լամլարըմը թէպլիդ էսլինիդ, Ասքէրիմ իչին
ֆէվզ էլ հատտ միւֆթէիլիւրիմ, անլէր պիւ-
թիւն էվրօփայը հայրէթէ զարգ էլլէտիլէր:
Եաշասըն գահրաման ասքէրլէրիմ» — Աճէմիս-
թանտան քէչիտէ էտիլէն պիր թէլէղրաֆա
նազարէն, Սալար էտ Տէվլէնին ասաքիրի կէօմ-
րիւլիւ եաղմա էտիպ, Պէնտէրէպէստէ պուլու-
նան կէօմրիւք մէմուրընըն տալիս խանէսինէ
հիւճիւմ էթմիշլէր տիր: — Աճէմիսթանտա
Շիրազ Սպահան եօլընտա իքի դօյուն վէ գու-
զու տէրիսի կէօթիւրէն պէօյիւճէք քէրվան
խըրսըզլար թարաֆընտան սօյուլմուշ տըր,
120տէն ֆազլա գաթըր եիւքլէրի իլէ
պէրապէր կէօթիւրիւմիշ տիր: — Սոն
վազթլարտա Աճէմիսթանա իգրազ էտիլ-
միշ օլան 200,000 լիրանըն պիր գըսմը
Շուէտլի մէմուրլարա վէ պիր գըսմը տա եէնի
ժանտարմա եէթիշտիրմէք իչին թախսիւ է-
տիլմիշ տիր: Էլան Իրանա 1,000 ժանտարմա
եօլլանըմըշ օլուպ 4000է ինքիյան վար տըր:
պուլղարտան պին գատարը թէհրանտա թա-

լիմ էտիմէքտէ տիր: Պու հարեքէթէ Բուսիա էյի նազար իլէ պագմայօր: Սաաու-էտտէվէ հալա Թէհրանաա տըր: Սիպէհտար վէ Ջիլ-էս-Սուլթանա ֆամիլիաալլէ Նիսսէ պուլունույօր: Աճէմէր շիմտի Նիսի քիւչիւք Թէհրան թէսմիլէ էտիյօրլար:— Հուայթ սաաաւընըն շարդ սահիլնտէ ֆրէնս ալ վէյլվ վէ պիր թահթէլպահր սէֆինէ հէք սիկէրինէ չարփըլմըչլար իսէ տէ պիր զարար վուգուա կէլմէմիշ տիր:— Սօն Պալգան մուհարէպէսի տօլալընլէ զուհուր էսէն մէսաիլի հալլ էթմէք իչիւն, հաղընտա միւթթէֆիք 4 Պալգան տէվլէթլէրինին թահին էսէճէքլէրի մուրախասլարը Ս. ֆէթրսպուրկտա ազաւ ը իճթիմա էստէճէք տիր:— Ճէնօվատա գրալ Գօնսթանթին վէ Մ. վէնէգէլօտա ոռւի դաստ էթմէք իչիւն հաղըրլանան պիր Պուլղար դօմիթէսի քէշֆ շուլնմուշ տըր:

Տ Ա Խ Ի Լ Ի

Թիւրքիա վէ միւթթէֆիլլէր արասընտա մուգատտէմաթ ը սուլհիյէնին իմզայանմասընա րաղմէն, պիր չօք մէսաիլի մուալլադա մէվճուա տըր: Սուլհ Գօնֆէրանսը Սէյնթ Ճէյմս սարայընտա ազաւ ը իճթիմալար էթմիլ իսէ աէ հիչ պիր նէթիճէյէ իգթիրան էսէմէսիլինաէն Մ. ֆաւլօլիլին թէքլիֆի իւղէրինէ մուհանէտնին թէֆէրրուաթ ը խուսուսի իթիլաֆլար ազալլէ իքմալ օլունմասը թէնտիլ էստիլիպ, Գօնֆէրանս միւգաֆէրաթընա նիսայիք վիկիյիյինի վէ իսթիլաֆաթըն ընէմէն ալազասար նիսֆիլմէրիք պիյնիսէ հալլ օլունմաթ իճապ կրօնիկի, թահթ ը զարարա ալմըչլար տըր: Շու հալաէ Սուլհ Գօնֆէրանսը իչիլի պիթիրմիշ օլուպ մուրախասլար հաղընէն Լօնտրայը թէրք էսէճէքլէր տիր: Պուլղարիա վէ Թիւրքիա պէյնինտէ խուսուսի պիր փրօթօզ իմզայանարադ սուլհ մուհանէտնինին թարիխ ի իմզատան իթիլպարէն տէրհալ թաթպիլ օլունաճաղը թէահհիւտ օլունմուշ տըր: Պուլղար-Թիւրք եէնի հուսուսուսըն թահտիտի իսէ, տիւվէլ ի մուաղզամա թարաֆընտան թույին օլունուպ Լօնարա սիւֆէրա գօնֆէրանսընըն թահթ ը էրիլնտէ պուլունան պիր էճնէպի գօմիսիօն մարիֆէթիլլէ օլաճադ տըր: Եունան մուրախասլարը Թիւրքիա վէ Եունանիսթան արասընտա էվլէլճէ ազաւ օլունուպ տա հարպ սէպէպիլլէ թալիլ օլունան մուհանէտէլէրին թաթպիլ օլունաճաղը Թիւրքիա թարաֆըն-

տան թէահհիւտ էտիլմէտիքճէ հիչ պիր միւգաքէրաթա իլթիրաք էսէմէյէճէքլէրինի պէյան էտիյօրլար իտի: Թիւրք մուրախասլարը իսէ պիլճիւմիլէ մէսաիլի մուալլադա հալլ օլունմաղտան էվլէլ, Թիւրքիա մուհանէտաթը թաթպիլ էսէմէյէճէյինի իտտիա էտիյօրլար իտի: Պիր պաչգա իսթիլաֆ տա շու իտի քի, Թիւրքիա մուրախասլարը միւթթէֆիլլէր թարաֆընտան զապթ օլունան մէմսիլքտէ պուլունան իսլամլար իչիւն պիր թաղըմ իմթիյաղաթ ը մախսուսէ թալէպ էթմիլլէր իտի իսէ աէ, տիւվէլ ի միւթթէֆիլլէր մուրախասլարը իթիրադ էթմիլլէր վէ պունուն իւգէրինէ Օսման Նիզամի փաշա, մէքքիւր ճիհէթին խուսուսի սուրէթաէ ալազասալ հիւքիւմէթլէր արասընտա հալլ օլունաճաղըն պէյան էթմիլլէր ֆարիլտէ ազաւ օլունաճաղ օլան Մալիյէ գօնֆէրանսը Յունիս 4տէ ընմէն Ֆրանսա խարիճիյէ նաղըրը Մ. ֆիշօն թարաֆընտան քիւշաու էտիլմիշ տիր: Մ. ֆիշօնըն իյրատ էթտիլի նութգ ը իթիլթիմահիտէն սօնրա Սլամնիա մուրախասլար Մ. Լանքէն, Օսմանլը մուրախասլար Նաիլ պէյ, Սըրպ մուրախասլար Մ. վէսնիլ, իրատ ը նութգ էսէրէք Ֆրանսաաան կէօրտիւքլէրի հիւսնի գաղուլտան տօլայը պէյան ը թէչէքքիւր էթմիլլէր վէ Մ. Լանքէնին թէքլիֆի իւղէրինէ գօնֆէրանսըն ըրիյաուէթ ի ֆախրիյէսի Մ. ֆիշօնա վէ ըրիյաուէթ ի տախի Ֆրանսա պիրինճի մուրախասլար Մ. Մարթէրիյէ թէվտի օլունմուշ տըր: Նաիլ պէյ նութգունաա, հիւքիւմէթ ի Օսմանիյէ պէօյիք պիր գըսմ արաղի թէրք էթմէքլէ ֆէտաքիարըղընըն սօն նօղթասընա վարաղընըն թէսլիմ էտիլէճէյինէ էմին օլուղունու պէյան էյլէմիշ տիր: Գօնֆէրանս 4 հէյէթ ի ֆէնիլլէյէ թաղսիմ օլունարադ իճրա ի միւգաքէրաթ էստէճէք տիր: Պալգան մուրախասլարը հէրնէ գատար սիկէր մուրախասլարա միւսավի հուգուգա մալիք օլմալարընըն իտտիա էտիյօրլար իսէ տէ, աղլէպ ի ինթիմալ, պիւթիւն Պալգան մուրախասլարընըն պիր թէմամ ընյէ մալիք օլաճաղլար տըր: Թիւրքիանըն տախի այրը պաչընա թէմամ պիր ընյի օլաճաղ տըր: Սիւֆէրա գօնֆէրանսընըն պու հաֆթաքի միւգաքէրաթը Ատալար վէ Արնավուտուգ մէսէլլէրինէ տաիր օլմուշ տըր: Սիւֆէրա գօնֆէրանսը Ատալարըն թէմամէն Եունանիսթանա իլիւղընա մէյիալ կէօրիւնիւյօր շու գատար քի Անատօլու սահիլլէրինէ հաղըն օլան ատալար-

տա Երուսաղիմի հիւ իսթիւնքեամամբ վէ սա-
յիրէ հափամատղը կիպի, անլէրի ասքերի մէր-
քէզ տախի իթթիխազ էտէմէյէճէք տիր: Վէ պիր
տէ Պողաղլարա կազըն օլան 2 ատալար թիւր-
քիա հաթիմիյէթի ալթընտա գալաճագլար տըր:
Թաչօղ ատասը Պուղարիայա վէրիլէճէք տիր:
Իթալիանըն թահթը իշղալընտա պուլունան
ատալար՝ Լօղան ահանամէսի մուճիպինճէ թիւր-
քիայա իատէ օլունաճագ իսէ սէ, մուսիխէ-
րէն տէվլէթլէր թիւրքիատան ալըպ Երուսա-
ղիմիանա թէրք էտէճէքլէր վէ Երուսաղիար
պունա պէտէլ Եանեա ճիհէթինտէ Իթալիանըն
մէնաֆիինի կէօղէտէճէքլէր տիր: — Իսթանպօ-
լուն սէրպէսթ լիման օլմասը վէ պէօյլէճէ թի-
ճարէթինէ իսպէլ կէլմէմէսի իշին, Իսթան-
պօլուն կէրէք էճնէպի կէրէք Օսմանլը թիճա-
րէթ օտալարը միւզաքէրաթ վէ թէտգիզաթտա
պուլունույօրլար: Պունլար գարիպէն պիր փրօ-
ժէ հազըրլայըպ հիւքիւմէթէ թէքլիֆ էտէճէք-
լէր տիր: Շայէտ հիւքիւմէթ թիճարէթ օտա-
լարըն պու թէքլիֆինի գապուլ էտէրսէ, կէ-
լէն էմթատան կէօմրիւք վէրկիսի ալընմագ
վէ հա փէք ազ ալընըր: Համպուրկ, Թրիէս-
թէ վէ Իսքէնէթիյէ պու գապիլտէն տիրլէր:
— Էճնէպիլէրտէն տախի թէմէթթիւ վէրկիսի ալ-
մագ իշին պիր վագթտան պէրու միւզաքէրաթ
ճէրէյան էթմէքսէ իտի: Սիւրէն տիւվէլ ի
մուսղլամա՝ Պապը Ալիյէ միւշթէրէք պիր նօթա
վէրէրէք պունու էսասէն գապուլ էթթիքլէրինի
պէյանլէ պիր թագըմ ուզուն ուզատիյէ շէրաթթ
վագ էտիյօրլար: Թանին տէյօր քի, պու աղըր
շարթլարը գապուլ էթմէտէն իսէ թէմէթթիւ
վէրկիսիտէն պիւթիւն վագ կէշմէք Օսմանլը-
լար իշին տան խայրը տըր, զիրա պունլար
գապուլ օլունուրսա ֆաթիլթիլախիօնլար իւզէ-
րինէ պիր պապ տան իւսվէ էտիլմիշ օլա-
ճագ տըր: — Չաթալճա վէ հուլայըրտա պու-
լունան Պուղար վէ Օսմանլը ասաքիլինին
թէրթիս օլունմասընը միւպին տիւվէլ ի մուսղ-
լամա սիւֆէրասը Պապը Ալիյէ գարիպէն պիր
նօթա վէրէճէքլէր: — Թաալիի ի էֆֆեաղ գա-
ղէթասընը վէրտիյի մալիւմաթա նագարէն,
հիւքիւմէթ՝ Ասիա Օսմանիինն միւնթագայա
թագսիմինի վէ հէր միւնթագայա պիր միւքէթ-
թիշ ի ումուսի թային օլունմասընը վէ պուն-
լարըն պէրապէրինտէ տախի մըգտարը քիաֆի
էճնէպի միւթէխասընլարը պուլունուրսա
ճաղընը թահթը գարարա ալմըշ տըր: Պու
միւքէթթիլէր փէք վասի սէլահիյէթլէր մա-

լիք օլուպ ատէթա նէղարէթ ի մէրքէզիյէյի
տախիլէրինտէ թէմսիլ էտէճէքլէր: Պունլար
ումուրը իտարէնին հէր չիւպէսինտէ հագըն-
տան միւրադապէ էտէճէքլէր վէ տէրհալ իճ-
րաթտա պուլունաճագլար: Գալանին վէ
նիզամաթըն թաթպիլի իշին թալիմաթ
հափմագ սէլահիյէթլինէ մալիք օլաճագլար: —
Վան վէ Պիթլիս վալիլէրի, մայէթլէրինտէ
մուհիմ ասքէրի պիր գուվլէթ օլարագ վի-
լայէթլէրինի տէվր ու թէթիլէ չըգմըշ ալը-
լար: Վան վալիսինին մայէթլինտէ 400 ասքէր
վար տըր: Պու տէվրտէն մագսէտ՝ պիղզաթ
էշգըյայը տէրաէսթ վէ թէնքիլ էթմէք իմիշ:
Վան վէ Պիթլիս ժանտարմա գատրօսը իշին
պունտան էվլէլ 400 ժանտարմա կէօնտէրիլ-
միշ իտի, ախիւրէն 250 ժանտարմա տանա սէվզ
օլունմուշ տըր: — Էճնէպի զըրհլըլարը փէյ-
տէրիէյ Իսթանպօլ լիմանընը թէրք էթմէքսէ
տիրլէր: — Հիւքիւմէթին թալէպի իւզէրինէ
էճնէպի փօթախանէլէրի՝ Սիւրիայա իտիսալը
մէնն օլունան գաղէթալար ալմայաճագլար
վէ հիւքիւմէթ պու պապտէ անսօր էտէճէք
տիր: — Մէտինէ վէ Պէյրուլտան սատարէթէ
չէքիլէն թէլէղրաֆլարտա, այան վէ էշրաֆ վէ
իւլէմատան պիր թագըմ գէվաթ՝ փարիզտէ
Սիւրիա մէսէլէսի իլէ օղրաշան Արապ գօմի-
թէսի ալէյհինտէ իտարէ ի լիսան էտիպ անլէ-
րին հիւ պիր վագըթ Արապ միլլէթի նամընա
պիր շիյ սէօյլէմէյէ հագլարը օլմատըղընը
պէյան էտիյօրլար: Տրաճտա 7000 գատար Օս-
մանլը ասքէրի գալմըշ տըր: Պունլարը ասաթի
կէօնտէրմէտիքճէ ճալիտ փաշա Արնապուտ-
լուղու թէրք էթմէյէճէք տիր: — Պուղարլար է-
տիրնէնին Սէլիմիյէ ճաթիսինի միւզէյէ թահ-
վիլ էթմիշլէր վէ գափուսունըն իւզէրինէ հուլ-
ղար արմասընը թալիգ էթմիշլէր: Էտիրնէտէ
նէ գատար ասարը աթիգէ վար իսէ Սօֆիայա
նագլ էտիյօրլար: — Պունտան էվլէլ Ալմանիա
տա պիր գաթ՝ կէօյա Ապաիւլ Համիտին իա-
թըրաթընը նէշր էթմիշ իտի: Պէրլին Օսման-
լը սէֆարէթխանէսի մէղքիւր խաթըրաթըն
լը սէֆարէթխանէսի մէղքիւր իտիսալընը իլան էթ-
Ապա իւլ Համիտէ տիտ օլմատըղընը իլան էթ-
միշ տիր: — Իսթանպօլ պէլէսիյէսի հօլլարը
սիւրիւրէն վէ սուլայան իքի օթօթպիլ կէ-
թիլթմիշ տիր: — Ֆիլիպին ատալարը մուրախ-
իասը Մաժօր Ֆինլի՝ Տէրիսաատէթտէն միւ-
ֆարադաթ էթմիշ տիր: — Պիր Ինկիլիդ հէյէթ
ի մալիյէսի էլ ճէզլիւրէտէ փէթրօլ մատէնի իմ-
թիյադաթը իսթիհալ էթմէք իշին Պապը Ա-

լի իլէ իճրա ի միւզաքէրաթ էթմէքտէ տիր :—
 Ինկիլթէրրատան ճէլպ օլունաճազ միւթէխասիւ-
 լէրրին գօնթօրաթօլարը թանգըմ օլունաճազ տա-
 տըր : Պունլարըն մաալլարընա միւթէտալի-
 պիւտճէնին թէրթիպի իչին տախի խուսուսի
 պիր գօմիսիօն թային օլունմուշ տըր :— Ինկիլ-
 թէրա սէֆիրի Սըր ճէրըլա Լաութէր Կէ-
 րինէ փէթրսպուրկ Ինկիլթէրա սէֆիրի թային
 օլունաճազը մէհաֆիլ ի րէսմիյէտէ մէմուլ օ-
 լունույօր :— Խարիուլթսա ասալէթ իւզրէ ի-
 ֆաի վազիֆէ էտէն վալի ճէմալ պէյ մաէթ-
 թէէսիւֆ ազլ օլունմուշ տըր :— Սըքըզ միւթէ-
 սարըֆը վազիֆէսինտէ կէվէէքլիք կէսթէր-
 տիյի իչին ազլ օլունմուշ տըր :— Ալաման իմ-
 փէրաթօրունուն 25 ինճի սէնէ ի տէվրիյէսի
 միւնասիպէթիյլէ միւշարիլէյնէ սուլթան թա-
 րաֆընտան խարիճիյէ նէզարէթի մէմուրլա-
 րընտան Շէֆիք պէյ իլէ պիր թազըմ գիզըյմէթ
 ՚նէտիլէլէր կէօնտէրիլմիշ տիր :— Քեամիլ փաշա
 Իզմիրտէն Գըպըրսա սողրու հարէքէթ էթմիշ
 տիր :— Պալզան էթմասսընտան Եիւզտէ Եիւզ
 կէօմրիւք ալընմազլըղա Կէնի պիր թէրթիպէ
 գատար տէվամ օլունաճազ տըր :— Հիւքիւմէթ
 Եէմէնտէ ասալիշ իատէ էթմէք մազստիյլէ
 Սէյիտ Իտրիս իլէ միւզաքէրաթա կիրիշմիշ
 տիր :— Մէարիֆ նէզարէթի վիւայէթլէրէ իր-
 սալ էթտիլի պիր թամիմնամէ իլէ, ֆիմապատ
 իտատի մէքեաթիպ ի խուսուսիյէսին սօն իքի
 սընըֆ իմթիհանլարընտա պիր միւմէյիզ պու-
 լունտուրուլմասընը էմը էթմիշ տիր : Թէքրար
 մէզքիւր մէքեաթիպ թարաֆընտան վէրիլէճէք
 չէհատէթնամէ վէ թասսիգնսմէլէրին պիր ու-
 սուլա րապթը իչին պիր թազըմ թալիմաթ
 վէրմիշ տիր :— Իզմիրտէ հապս էտիլմիշ օլան
 100 գատար Պուլզարլար իատէ էտիլմիշ տիր-
 լէր : Պունլար Էտիրնէ վէ հէվալիսինտէքի
 Պուլզար մուալլիմէրի իտիլէր :— Բումէլի մու-
 հաճիրլէրինի իսքեան իչին Փարիզտէ 3 միլ-
 Եօն լիւրալըզ պիր իսթիզըրազ ազտինէ սայ է-
 տիլյօր վէ օրմանլար իրատը թէէմինաթ
 կէօսթէրիլէճէք տիր :

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ազգ ժողով կէչէն ճիւմաա կիւնիւ Երուսա-
 ղէմ մէսէլէսի հազընտա աթիտէքի գարար-
 ւարը վէրմիշ տիր : չէօյլէքի, Երուսաղէմ վան-
 քընըն մալիյէճէ իտարէսի պունտան պէօյլէ Ազգ-
 կեդրոնական վարչութիւն թարաֆընտան ինթի-
 խապ էտիլմիշ մէսուլ վէ խուսուսի պիր հէյէ-

թէ թէվտի օլունաճազ տըր : Ընծայատուն, քան-
 գաւան վէ մաթպաա կիպի միւսսէսաթըն ի-
 տարէսի Կեդր. վարչութիւն վէ Միսաքանլարըն
 հէյէթ ի իտարէսի թարաֆընտան ինթիխապ է-
 տիլմիշ, Խոնական վէ աշխարհական միւսթէլիթ
 պիր հէյէթէ թէվտի օլունաճազ տըր : Քէզա Ազգ-
 ժողով թարաֆընտան ինթիխապ էտիլմիշ խու-
 սուսի մէսուլ պիր մէմուր՝ Երուսաղէմ վանքը-
 նըն Միսաքանական, մալիյէ վէ իտարի խուսու-
 սաթընը սողրուտան սողրույա թահթը միւրա-
 գէպէսինտէ պուլունտուրաճազ տըր : Ազգ. ան-
 նանադրութիւնըն 53ինճի րէս ի սէնէ ի տէվրի-
 յէսի Մայիս 26/8 կիրակի կիւնիւ Եէտի Գուլէ
 Սք. Փրկիչ խասթախանէսի պաղչէսինտէ ազմ
 պիր զալէպէլիք իշթիրաքըյէ իճրա օլունմուշ
 տըր : Մէզքիւր մահալլէ գէվաթը միւթէ-
 պէրան սօֆրայա իշթիրաք էթմիշլէր վէ պա-
 զը նուլթըլար իրատ օլունմուշ տըր : Պաղ-
 չէտէ իսէ իքի պանսալիզիթ թազըմը չալարազ
 պազը խաթիպլէր պու կիւնիւ Էհէմմիլէթի
 հազընտա նուլթըլար իրատ էթմիշ տիրլէր :
 Իշպու գիյնէթլէր միւնասիպէթիլէ Ազգ. հիւան-
 դանոց իչին 300 լիւրա գատար պիր իրատ հա-
 սըլ օլունմուշ տըր : Փարիզտէ Մ. Տընի Քօչէն ի-
 րատ էյլէտիլի պիր նուլթընտա Էրմէնիլէրտէն
 պահս էտէրէք, պու միլլէթին իսթիսատը թէ-
 մէտտիւնիլէ վէ սէնալիյէսինի թատատ վէ թազ-
 տիր էթմիշ տիր : Պունու միւթէպըզպ Արշակ
 էֆ. Չօպանեան Էրմէնի թարիխիլէ էտէպիյաթ
 վէ սէնալիյինտէն պահս էթմիշ տիր : Մուախիւրէն
 Պօղոս Նուպար փաշա պիր գալ սէօզսէյլէրէք
 տէմիշ տիր քի, «Մ. Փիշօն 61ինճի մատտէնին
 նազարը տիգըթաթա ալընմաթը հազընտա
 Լօնտարատաքի Ֆրանսա սէֆիրինէ էվամիր ի
 լազըմէ իթա էթմիշ տիր : մէմուլ էտէրիմ քի
 պու էվամիրին իթասը Մ. Տընի Քօչէնին մէ-
 սաի վէ միւրաճէաթլարը սայէսինտէ միւսմիր
 օլաճազ տըր :» Թանիկ զաղէթասը պու վազապը
 Ազգասալարս զաղէթասընտան իսթիլարաճ էթ-
 տիքտէն սօնրա թարաֆընտան չու իպարէյի ի-
 լալէ էթմիշ տիր : «Ազգասալարս սէվինսին» —
 վանտա վիլայէթ մէճլիս ի ումումիսի ինթիխա-
 պընա Էրմէնի միւնթէլիպ ի սանիլէրին իշթիրաք
 էթմէտիլէրի պէյան օլունույօր : — Ազգասալար
 Հայրանալ իտարէսի Իզմիր չէօպէսինտէն 80
 լիւրա իսնէ գապուլ էթմիշ տիր : — Նօյոյե
 վրիսիս չէօյլէ կազըյօր. «Էլէվմ Էրմէնի մէ-
 սէլէսինին մահիլլէթի իւշ հաֆթա գարֆընտա
 70 գաթլ վէ Թէատտի վուզուրնտան իպարէթ

տեղի տիր: Բիւրտ էշգըյասը իլէ հիւքիւմէթ աւարսընտա կէօզ կէօրէ պիր իթիլաֆ մէվճուտ օլտուղը կէօրիւլտիւլիւ հալտէ, էվրօփանըն պուպապտէքի վազիֆէսի տէրքեար տըր: Շայէտ էվրօփա Պէրլին ահհաւաւեալիյէ վաս օյունան իւրահաքըն քարպիզինի իսսաւ էքսլէյեհիֆ օյունաւ, օ հաչսէ մեհսէյէ Րուսիսըն եհէ ի իսարեսիմէ ինքիզալ հէեր:

ՓՐՕ. ՃԵՄԱԱԹԸ

Հաճընտան հազըլըյօր քի Մր. Մարթին վէ Մր. Կուտսէլ Հաճընա կիտիպ նէֆս ի շէհրտէ վէ էթրաֆ քէօյլէրտէ 3-4 հաֆթա գալարագ մէղքիւր սթափօնուէն ահվալը հազըլէսինի թէֆթիլ էթմիլ տիրէր: Շէհրին էհալիսինաէն 600ի միւթէճաւուզ Լուսաւորչալան վէ Փրօթէսթանլար մէղքիւր միսօնէրլէրէ կէրէք թահրիւրէն վէ կէրէք չախսէն միւրաճէաթ էտիպ, միսօնէրլէրին շէհր ի մէղքիւրէ փէք ֆաիտէլի վէ սէվկիւլիւ իտիքլէրինի վէ անլէրին Հաճընը թէրք էթմէլէրի էհալիլի զայէթլէ միւթէզարըրը վէ րէնճիտէ էաէճէյինի պիւտիւրմիլ տիրէր: — Մէքթէպ մէսէլէսինտէ Ալպարհան էֆ. իլէ իթթիֆազ էյլէմիլ օլան էլաւստան պազըլարը քէնտի իմզալարընը կէրի ալմըլ իտիքլէրինի պէյան վէ իղֆալ էաիլմիլ օլտուզլարընը իթիւրաֆ էթմիլ վէ պու հօլտա տա միւթիւնա մազէրլէր թագտիւմ էթմիլ տիրէր: — Գօնեա Ափօսթօլիք Ինսթիթիւթ իլէ իտաօր մէքթէպի շայիրտանը պէյնիտտէ ֆուլթալ հարըլը իճրա օլունուզ, պիր տէֆաւա գուվլէթլէր միւսալի կէլմիլ, իքիւնճիտէ զօլէճ թալէպէկեանը զալիպ օլունուչար տըր: — Թարսուս Ս. Պօղոս զօլէճի սէնէվի զիյնէթլէրի մայիս Ծառ իճրա օլունուչար Զիյնէթտէ Ատանա վէ Մէրսինտէն կէլմիլ օլան պիր չօզ զէվաթ հազըր պուլունուչար: Պու սէնէ իթմամը միւտտէթ էտէն էֆէնտիլէրին ատէտի 11 օլունուչ տըր: — Մաէթթէսիւֆ իսթիլպար էլլէտիք քի, Բէսապ չօպանը Պատ. Տ. Գունտաքճեանըն զէվճէսի Եսթէր հանըմ վէֆաթ էյլէմիլ տիր: — Դահիրէտէ չօպան թախտիսի սէրլէվհալը պէնտին իմզասը սէհվէն Աքրահամ Մ. Եագուպիւն օլաճագ տըր: — Նիւ Եօրքտա Եիւնիյըն իւմ ի իլահի մէքթէպի պիրիւնճի սընֆ թալէպէլէրի պիրէր վազ հազըրլամըլար, պու 54 վազլարըն իչինտէն էն հիւքսէք տէրէճէյի Յովհ. Դ. Կարապետեան գազանմըլ տըր, մաէթթէսիւֆ իսթիլպար էյլէտիք քի Վեր. Մանուկ Միսիրեան Յունիս 3տէ Այնթապտան վէֆաթ էյլէմիլ տիր:

ՄԱՀՄՈՒՏ ՇԵՎԷԹ ՓԱՇԱՆԸՆ ԳԱԹԼԻ

Ստարազամ վէ Հարպիյէ նազըրը Մահմուտ Շէվքէթ փաշա հազըլէթլէրի Յունիս 12, Զարչէնպիհ սապահր ալաֆր. սաաթ 11տէ Հարպիյէ նէզարէթինտէն Պապը Ալիյէ կէլաիքլէրի վէ օթօմօպիլի Պաշազիտ մէյաանընտան Տիվան հօլունա սափաճաղը սըրատա հօլ թամիրաթը վէ պիր ճէնազէ միւնասիպէթիլլէ պիր մըզտար զաւապալըզ հասէպիլլէ թէվազգուֆա մէճհուլէր օլմուլ վէ պու էսնատէ էլիսաւը մէճհուլէր թարաֆընտան օթօմօպիլի իւզէրինէ օն էլ սիլահ աթըլմըլ տըր: Պու թէարրուզ նէթիճէսինտէ Ստարազամ փաշա հազըլէթլէրի մէճրուհէն Հարպիյէ նէզարէթինէ ալտէթլէ հարըմ սաաթ սօնրա ալտըզլարը ճէրիհէտէն միւթէնսիրէն թէսլիմի րուհ էթմիլլէր տիր: Բէֆազէթլէրինտէ պուլունան հալլէրլէրինտէն պահրիյէ միւլազիմի իպրահիմ պէյ տախի աթըլան մէրմիլէրին իսապէթիլլէ վէֆաթ էյլէմիլ տիր: Գաթիլլէրտէն զանն օլունան թօփալ թէֆվիք իսմինտէ պիր չախսէայա օլարագ կէտիկ փաշայա տօղրու գալըպ հէնուզ խանա թահվիլ էտիլմիլ օլան Սատըզ պէյին պինասընտա ապտէսթխանէտէ էյլէրինտէ իքի ըրիվօլլէր օլարագ տէրտէսթ օլունուչ տըր: Տիկէր ճանիլէր էվվէլէն հազըրլանմըլ պիր օթօմօպիլէ րաքիպէն Տալուտ փաշա ճիհէթլէրինէ տօղրու ֆիրար էթմիլլէր տիր: Մէղքիւր օթօմօպիլ Շիլիտէ Օսման պէյ գազինսընըն դարչսընտաքի արապախանէտէ պուլունուչ տըր: Օթօմօպիլ սահիպինի մամուճաղատէսի ճէլատ պէյ տախի մազնունէն տէրտէսթ օլունուչ տըր: Սիւէր ճանիլլէրտէն պիրի տախի պէլէտիյէ մէմուլաւորնտան Զիա զանն օլունուչօր: Ճէնազէ ալալը փէնճէնպիհ կիւնիւ քէմալը տէպտէպէ վէ սաքէրի շէրէֆլէրլէ իճրա օլունուչ տըր: Ճէնազէ Հարպիյէ նէզարէթինտէն Այա Սօֆիայա, օրատան տախի Սիրքէճի Պէչիք թաշ թարիգիլլէ ֆանիլալթի Մէքթէպի Հարպիյէսի էօնիւնտէն կէլիլիլիպ Հիւրիլլէթ թէփէսինէ տէֆն էտիլմիլ տիր:

ԵԷՆԻ ԳԱՊԻՆԷ

Զաթը Շահանէ Ստարազամ վէքեալէթինէ Փրէնս Սաիտ Հալիմ փաշայը թային էտիպ էօնտէսինէ ըրիւթպէ ի վէզարէթի թէվտի էյլէմիլլէր վէ էվվէլէրի գապիլնէ ազալարը իլէ պէրապէր տէվամ էյլէմէլէրինի էմր պուլունուչար տըր: Հիւսէյին Հիլմի վէ Հազըր փաշալար աճէլէթէն իսթանպօլա ճէլպ օլունուչար տըր:

Միւսթի ի մեհուլ վէ աահիպ ի ինքիյազ
Յ. Գ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ԲԷՇԵՇԵՍԱՆ ՄԱԹՊԱՍԱՐ